

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO

V OLOMOUCI

Katedra slavistiky

PŘEKLAD DĚTSKÉ LITERATURY

***DINA SABITOVA – NEOBYČEJNÉ PŘÍBĚHY MYŠI
GLYKERIE***

TRANSLATION OF CHILDREN'S LITERATURE

***DINA SABITOVA – EXTRAORDINARY STORIES OF THE
MOUSE GLYKERIA***

Bakalářská práce

VYPRACOVALA: Ivana Brhlová

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Martina Pálušová, Ph.D.

2022

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny a literaturu.

V Olomouci dne

podpis

Děkuji vedoucí své práce Mgr. Martině Pálušové, Ph.D., za konzultace, vstřícný přístup, cenné rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

podpis

OBSAH

ÚVOD	- 6 -
1 DĚTSKÁ LITERATURA	- 8 -
1.1 DEFINICE DĚTSKÉ LITERATURY	- 8 -
1.2 ČLENĚNÍ DĚTSKÉ LITERATURY	- 9 -
1.2.1 POHÁDKA	- 11 -
1.3 SPECIFIKA DĚTSKÉ LITERATURY A JEJÍHO PŘEKLADU	- 12 -
1.4 ILUSTRACE V DĚTSKÉ LITERATUŘE	- 14 -
2 DINA SABITOVA	- 15 -
2.1 ŽIVOT	- 15 -
2.2 LITERÁRNÍ TVORBA	- 16 -
3 KNIHA <i>MYŠ GLIKERIJA. CVETNYE I POLOSATYE DNI</i>	- 19 -
4 VLASTNÍ PŘEKLAD	- 23 -
5 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU	- 43 -
5.1 PŘEKLAD NÁZVU DÍLA	- 43 -
5.2 PŘEKLAD VLASTNÍCH JMEN	- 45 -
5.3 PŘEKLAD TERMÍNŮ	- 46 -
5.4 PŘEKLAD REÁLÍ	- 48 -
5.5 PŘEKLAD PŘECHODNÍKŮ	- 50 -
5.6 PŘEKLAD ALUZÍ	- 51 -
5.7 PŘEKLAD FRAZEOLOGISMŮ	- 52 -
ZÁVĚR	- 55 -
РЕЗЮМЕ	- 57 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	- 61 -
KNIŽNÍ ZDROJE	- 61 -
INTERNETOVÉ ZDROJE	- 63 -
SLOVNÍKY A PŘÍRUČKY	- 64 -

ZDROJE OBRÁZKŮ	- 65 -
6 PŘÍLOHY.....	- 66 -
PŘÍLOHA Č. 1: ORIGINÁLNÍ TEXT.....	- 66 -
PŘÍLOHA Č. 2: OBÁLKA A ILUSTRACE Z KNIHY.....	- 87 -
PŘÍLOHA Č. 3: FOTOGRAFIE DINY SABITOVY	- 91 -
ANOTACE	- 92 -
ANNOTATION	- 93 -

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je překlad vybraných povídek ze současné pohádkové knížky pro děti ruské spisovatelky Diny Sabitovy *Myš Glikerija. Cvetnye i polosatyje dni*, kterou jsme nazvali *Neobyčejné příběhy myši Glykerie*. Bude se jednat o první překlad této knihy do českého jazyka a zároveň první překlad díla Sabitovy do češtiny vůbec. Naším cílem je tedy adekvátní převod českému dětskému čtenáři při dodržení všech překladatelských zásad, a to takovým způsobem, aby byla pro českého dětského čtenáře srozumitelná a zároveň se příliš neodchylovala od původních myšlenek a idejí autorky.

Existují dva důvody, proč jsme si za téma naší práce vybrali zrovna tuto knihu. Prvním z nich je ten, že současná ruská literatura pro děti je v české překladové literatuře opomíjená a náš překlad by mohl pomoci rozšířit povědomí o ruské dětské literatuře mezi českými čtenáři. Druhým důvodem je, že věříme, že námi vybraná kniha je velmi originální a obsahově i ideově zajímavá, což se může stát pro české publikum přínosem.

S ohledem na rozsah práce bylo z dvanácti příběhů, které kniha obsahuje, pro náš překlad vybráno osm z nich. V případě, že se nám podaří vytvořit zdařilý překlad vybraných příběhů, rádi bychom v práci pokračovali a přeložili i zbylé čtyři příběhy a kompletní překlad knihy nabídli některému z českých nakladatelství k opublikování.

Daná práce obsahuje dvě části, teoretickou a praktickou, které jsou strukturovány do pěti samostatných kapitol a několika podkapitol.

První kapitola bude pojednávat o literatuře pro děti a mládež. Jelikož však naše práce není literárněvědného charakteru, pokusíme se v této kapitole zabývat pouze tématy, která jsou pro naši práci stěžejní. V úvodu charakterizujeme samotný pojem dětská literatura, typy jejího členění podle věku a žánrů. Navážeme na charakteristiku žánru pohádky, ke které patří námi překládané dílo. V rámci kapitoly budou uvedena i specifika a problematika překladu dětské literatury a na co je potřeba během překládání tohoto typu uměleckého textu soustředit pozornost. Poslední podkapitola bude pojednávat o ilustraci v dětské literatuře, jež tvoří nedílnou součást překládané knihy.

Druhá kapitola seznamuje s osobností spisovatelky Diny Sabitovy. Krátce nastíníme její biografii, literární činnost, charakteristiku její tvorby a názory na literární

tvorbu pro děti. V závěrečné kapitole teoretické části se zaměříme na rozbor výchozího překládaného textu.

Následuje praktická část, jejíž dvě kapitoly jsou pro tuto práci stěžejní. Čtvrtá kapitola obsahuje samotný překlad knihy *Neobyčejné příběhy myši Glykerie* a poslední, pátá kapitola je věnována translatologickému komentáři. Rozdělíme ji na několik podkapitol, v nichž se zaměříme na konkrétní překladatelské problémy, se kterými jsme se v procesu překladu setkali a které dle našeho mínění zaslouží bližší komentář. Tyto problémy budou demonstrovány na konkrétních ukázkách z ruského originálu a českého překladu. V některých případech uvedeme více možných variant a důvody, proč jsme se rozhodli pro námi zvolenou variantu.

Součástí závěru práce bude ruskojazyčné resumé, seznam všech použitých zdrojů a přílohy.

1 DĚTSKÁ LITERATURA

V úvodní kapitole se budeme zabývat pojmem dětská literatura. Nejprve si tento pojem definujeme, uvedeme různé typy členění podle věku čtenáře a z hlediska žánrové skladby dětské literatury. Popíšeme si téma pohádek a dále přiblížíme, v čem spočívá specifická dětské literatury a jejího překladu. Na závěr zmíníme roli ilustrací v knihách pro děti.

1.1 DEFINICE DĚTSKÉ LITERATURY

Termín **dětská literatura**, nazývána také **literatura pro děti a mládež**, je částí národní i světové literatury, jež má specificky utvářenou estetickou funkci tak, aby vycházela vstříc dětským čtenářským zájmům, potřebám a schopnostem. Toho dosahuje tematickým zaměřením do světa dětství a mládí a jednoduchou kompozicí a jazykem.¹

V teorii dětské literatury je třeba rozlišovat pojmy *literatura pro děti a mládež* a jí nadřazený pojem *četba dětí a mládeže*. Do četby dětí spadá všechno, co děti čtou, tedy i literatura původně určená pro dospělé.²

Četbu mládeže dělíme na dvě složky:

1. **Intencionální literatura** – spadá sem literatura pro děti a mládež. Jsou to díla, která byla psaná záměrně pro děti.
2. **Neintencionální literatura** – patří sem knihy určené původně dospělým, které postupem času přešly i do literatury pro děti.³ Zahrnuje především lidovou slovesnost a díla klasiků.⁴

Josef Hrabák dodává, že literatura určená původně dospělým zahrnuje dvě skupiny. První z nich tvoří díla, která mládež čte v původní podobě (např. Babička Boženy

¹ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. ISBN 80-7319-020-6, str. 179.

² HRABÁK, Josef. 1977. *Úvod do studia literatury*. Praha: SPN, str. 13.

³ TENČÍK, František. *Četba mládeže v počátcích obrození*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. *Teorie dětské literatury*, str. 9.

⁴ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti (s ukázkami textů): Učebnice pro 2. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: SPN, 1987. *Učebnice pro střední školy*, str. 18.

Němcové). Druhou skupinou jsou díla určená původně dospělým, která byla pro děti dodatečně upravena (např. Swiftovy Gulliverovy cesty). Tato díla dodnes existují jak ve své původní podobě, tak ve zjednodušené verzi pro děti.⁵

1.2 ČLENĚNÍ DĚTSKÉ LITERATURY

Literatura pro děti se dá členit na základě různých hledisek. Nejčastěji se setkáváme s členěním **ontogenetickým – podle věku čtenářů**.⁶

Literární teoretikové nejčastěji vydělují tři základní skupiny dětských čtenářů:

1. Věk 3-6 let (předškolní věk)
2. Věk 6-11 let (mladší školní věk)
3. Věk 11-15 let (starší školní věk).⁷

Pro literaturu pro mládež pak Hrabák zvlášť stanovuje dolní hranici osmi let a horní hranici patnáctého roku života, mezi nimi je předěl ve věku asi dvanácti let.⁸

Toman nazývá stupeň předškolního věku také předčtenářským obdobím, kdy dítě přijímá text zprostředkovaně, skrze přednes a předčítání dospělých či starších dětí, třeba sourozenců. Významnou roli hraje ilustrativní složka uměleckých děl. Oba stupně školního věku spadají do čtenářského období. Kolem šesti let, kdy se dítě začíná učit číst, se jeho pozornost přesouvá od ilustrativní složky k tematické složce, tedy k ději a postavám.⁹

Druhé možné členění dětské literatury je členění **genologické - podle literárních druhů a žánrů**.¹⁰

⁵ HRABÁK, Josef. 1977. *Úvod do studia literatury*. Praha: SPN, str. 13.

⁶ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti (s ukázkami textů): Učebnice pro 2. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: SPN, 1987. Učebnice pro střední školy, str. 19.

⁷ NEZKUSIL, Vladimír. *Spor o specifičnost dětské literatury*. Praha: Albatros, 1971. Knižnice teorie dětské literatury (Albatros), str. 18.

⁸ HRABÁK, Josef. 1977. *Úvod do studia literatury*. Praha: SPN, str. 14.

⁹ TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU, 1992. ISBN 80-7040-055-2, str. 51-52.

¹⁰ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti (s ukázkami textů): Učebnice pro 2. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: SPN, 1987. Učebnice pro střední školy, str. 19.

Literární teoretička a překladatelka Miroslava Genčiová rozděluje literaturu pro děti a mládež z hlediska historického vývoje do čtyř skupin žánrů.

První z nich jsou žánry určené výhradně pro děti. Jedná se o různá říkadla, ukolébavky, škádlivky, rozpočítadla, dětské popěvky a další.

Druhou skupinou jsou žánry, které dříve patřily k literatuře pro dospělé nebo k ústní lidové slovesnosti, ale postupem času se staly součástí převážně dětské literatury. Řadíme sem pohádku, baladu, zčásti bajku a jiné.

Dále k žánrům dětské literatury Genčiová zařazuje žánry, které se běžně vyskytují jak v dětské literatuře, tak v literatuře pro dospělé. Patří sem například uměleckonaučná literatura a žánry dobrodružné a vědeckofantastické prózy.

Čtvrtou a poslední skupinou jsou žánry, které se stejnou měrou vyskytují v literatuře pro mládež i v literatuře pro dospělé. Mezi ně se řadí povídka, novela nebo román ze života.¹¹

Mocná a Peterka v Encyklopedii literárních žánrů rozdělili literární žánry podle věku dítěte. Pro **předškolní věk (3-6 let)** zmiňují leporela, obrázkové knihy, říkanky, hádanky, povídky s dětským či zvířecím hrdinou. Děti **mladšího školního věku (6-10)** nejčastěji čtou autorské pohádky a komiksy, pověsti, rytmické verše s pointou a povídky ze života dětí, z historie nebo přírody. **Staršímu školnímu věku (11-15 let)** přiřazují dobrodružné a fantasy knihy, komiksy, romány s dívčím či chlapeckým hrdinou, naučnou beletrii a literaturu faktu.¹²

Vraštilová poznamenává, že každý žánr má svá formální, obsahová a jazyková specifika, která činí jednotlivé žánry přitažlivé pro jiná vývojová období.¹³

Chaloupka dodává, že dříve bývalo přísně stanovováno, odkdy dokdy mají děti číst ten který žánr, kvůli čemuž docházelo k mnoha nedorozuměním. Dnes se již našťestí berou

¹¹ HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie*. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství), str. 14-15.

¹² MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X, str. 361.

¹³ VRAŠTILOVÁ, Olga. *Dětská literatura a čtenářská gramotnost v cizím jazyce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-529-5, str. 24.

ohledy na individuální rozvoj dítěte a věková rozdělení slouží jen pro přibližnou orientaci.¹⁴

Vzhledem k rozsahu naší práce nebudeme detailně popisovat všechny zmíněné žánry typické pro dětskou literaturu, zaměříme se jen na žánr nejbližší překládanému textu naší bakalářské práce, a tím je pohádka.

1.2.1 POHÁDKA

Pohádka je „zábavný, zpravidla prozaický žánr folklorního původu s fantastickým příběhem.“¹⁵ Patří k nejvýznamnějším a zároveň nejstarším dílům dětské literatury. Svůj původ má v ústní lidové slovesnosti. Původně byla určena dospělým posluchačům, až později, zásluhou autorských literárních adaptací, se stala součástí intencionální tvorby pro děti.¹⁶

Toman pohádku dělí na tři základní typy:

1. Původní lidová pohádka
2. Autorská pohádka podle lidových látek nebo motivů (literární)
3. Moderní autorská pohádka¹⁷

Námi překládaný text se řadí k typu moderní autorské pohádky. **Autorská** neboli **umělá pohádka** je oproti pohádce lidové mladší.¹⁸ Opírá se volně o zákony žánru pohádky, nedodržuje však lidové tradice.¹⁹

Oproti lidové pohádce u autorské pohádky vždy známe autora, který do vyprávění vnáší svůj osobitý vypravěčský styl, nové jazykové prostředky, náměty a motivy.

¹⁴ CHALOUPKA, Otakar. *O literatuře pro děti*. Praha: Československý spisovatel, 1989. Puls (Československý spisovatel), s. 83-84.

¹⁵ MOCNÁ, Dagmar; PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, str. 472.

¹⁶ TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU, 1992. ISBN 80-7040-055-2, str. 64.

¹⁷ Tamtéž, str. 64-69.

¹⁸ VRAŠTILOVÁ, Olga. *Dětská literatura a čtenářská gramotnost v cizím jazyce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-529-5, str. 25.

¹⁹ HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie*. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství), str. 28.

V autorské pohádce často dochází k prolínání pohádkové fikce a reálného světa.²⁰ Stejně jako u lidové pohádky přetrvává nekonkrétnost děje a času.²¹

Autorské pohádky často vycházejí v cyklech krátkých povídek. Pro mladší čtenáře se vydávají kratší pohádky s jedním nebo jen pár hlavními hrdiny, pohádky pro starší čtenáře obsahují složitější dějové linky a více dobrodružných a kouzelných prvků. Děj povídek s postupně rozvíjí a dílo má tak stavbou blízko románu.²²

1.3 SPECIFIKA DĚTSKÉ LITERATURY A JEJÍHO PŘEKladu

Specifičnost dětské literatury spočívá především ve specifičnosti jejího adresáta, kterým je dítě. To ovšem neznamená, že by nároky na uměleckou hodnotu díla byly nižší nebo že by literaturu pro děti psali jen méně talentovaní autoři. Gebhartová se domnívá, že „specifičnost literatury pro děti se týká jak obsahu, tak formy literárního díla.“ A dodává: „Nárok na specifické prostředky vyjádření je tím větší, čím je dítě jako adresát uměleckého díla menší.“²³

Překladatel by měl překládat v souladu s chápáním, vnímáním a uvědomováním si světa dané věkové skupiny čtenářů, pro kterou je překlad určen. Na jednu stranu je na něj kladen požadavek přesného přenesení smyslu a idey díla. Na stranu druhou by se měl vyhýbat „formální doslovnosti“.²⁴ Čeština má oproti jiným jazykům velmi bohatou slovní zásobu, kterou si překladatel může vypomoci. Jednomu pojmenování ve výchozím textu často odpovídá hned několik neutrálních i expresivních synonym. Kufnerová jako názorný příklad uvádí neutrální *čert* a *dábel* a jejich expresivní podoby *pekelník*, *čerchmant* nebo *rohatý*.²⁵

²⁰ TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU, 1992. ISBN 80-7040-055-2, str. 69.

²¹ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti (s ukázkami textů): Učebnice pro 2. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: SPN, 1987. Učebnice pro střední školy, str. 23.

²² Tamtéž, str. 24.

²³ Tamtéž, str. 17-18.

²⁴ РЕБКО. *Особенности перевода детской литературы* [online]. Минск: БГУ, 2017 [cit. 2020-03-17]. ISBN 978-985-500-282-7. Dostupné z: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/165188/1/Ребко_А._В.%20ОСОБЕННОСТИ%20ПЕРЕВОДА%20ДЕТСКОЙ%20ЛИТЕРАТУРЫ.PDF.

²⁵ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština: Jak se překládaly a překládají pohádky*. Jinočany: H & H, 1994. Linguistica (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 147.

Ohledně překladu kulturních specifik si Kufnerová všimá vzrůstající tendence emancipace od původního znění. Překladatelé přestávají cizí realie přijímat, nevyžívají ani archaické výrazy. Místo toho pozorujeme snahy o přiblížení se českému kulturnímu systému. Nicméně u překladu ruských pohádek je situace složitější. Nicméně u překladu pohádek z ruštiny je situace složitější, uplatňují se zde různé přístupy. Kupříkladu se více toleruje zachování původních reálií a dalších prvků původního prostředí jako jsou ustálené vazby či rýmované pasáže v textu.²⁶

Již v úvodu jsme zmínili jako jedno ze specifik dětské literatury jejího adresáta. Avšak tato problematika je ještě o něco komplikovanější. Do role adresáta se často dostává i rodič, a to zejména u literatury pro menší děti. Dospělý je ten, kdo v raném věku dítěte svým přístupem ke knihám ovlivňuje i budoucí vztah dítěte k četbě. Mnozí rodiče si ani neuvědomují, jak důležitou úlohu mají. Před spisovatelem, potažmo překladatelem, stojí nelehký úkol zaujmout svým dílem nejprve dospělého, který se rozhoduje nad koupí knihy pro své dítě, a posléze musí probudit zájem i v dítěti.²⁷

Zohar Shavitová používá pojem tzv. *ambivalence*. Ambivalentní texty jsou „texty, které si v dané době udržují v literárním polysystému ambivalentní status. Tyto texty patří současně do více systémů najednou, v důsledku čehož jsou čteny různými způsoby (současně) minimálně dvěma skupinami čtenářů. Tyto dvě skupiny se liší ve čtenářských návycích a v tom, jaké normy očekávají. Budou tudíž tentýž text interpretovat velmi odlišně.“²⁸ Jako příklad si uvedeme *Malého prince* od Antoine de Saint-Exupéryho. Děti zpravidla vnímají jen jeho dějovou linku, kdežto dospělí si všimají hlubších myšlenek, skrytých mezi řádky. Každá generace po této knize sahá z jiného důvodu.

²⁶ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština: Jak se překládaly a překládají pohádky*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica* (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 145-147.

²⁷ CHALOUPKA, Otakar. *O literatuře pro děti*. Praha: Československý spisovatel, 1989. Puls (Československý spisovatel), str. 90-91.

²⁸ SEGI LUKAVSKÁ, Jana, ed. *Dítěti vstříc: teorie literatury pro děti a mládež*. Brno: Host, 2018. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7577-413-2, str. 160

1.4 ILUSTRACE V DĚTSKÉ LITERATUŘE

Důležitou roli v literatuře pro děti zastávají ilustrace. Snad každý jsme v dětství měli svou oblíbenou knihu, po které jsme opakovaně sahalí především díky jejím barevným a pestrým obrázkům.

Gebhartová ilustraci (neboli knižní grafiku) definuje jako „součást grafického umění, která v literatuře pro děti získává specifické rysy, vycházející z respektování přiměřenosti uměleckého díla dětskému vnímateli.“²⁹

Ilustrace samozřejmě můžeme najít i v (některých) knihách pro dospělé, ale výtvarná složka zde hraje dosti jinou roli. Dospělý čtenář není odkázaný jen na pomoc ilustrátora, kdežto pro dítě je obrázek jediným prostředkem, skrze který mohou vnímat a chápat příběh, proto také děti na obrázcích vidí mnohem více detailů než dospělý.³⁰ Ilustrace jsou důležité pro rozvoj představivosti především pro děti, které ještě neumějí číst, a nejsou proto svazovány pevně danými informacemi v textu.³¹

Dítě si vybírá knihu na čtení zejména podle ilustrací. Obrázek na přebalu knihy je pro dítě první informací o obsahu díla a určuje, zda potenciálního čtenáře kniha zaujme a sáhne po ní.³²

Ilustrace se mimo jiné také podílí na naplnění vzdělávací a mravně-výchovné funkce dětské knihy. Ilustrace vypomáhá spisovateli usměřňovat dětskou fantazii, která se občas může ocitnout v ostrém rozporu s uměleckým záměrem spisovatele. V takových případech ilustrace pomáhá dětskou obrazotvornost usměrnit a vede ho k pochopení idey díla a lepší představě o reáliích a prostředí děje.³³

²⁹ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti (s ukázkami textů): Učebnice pro 2. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: SPN, 1987. Učebnice pro střední školy, str. 99.

³⁰ VRAŠTILOVÁ, Olga. *Dětská literatura a čtenářská gramotnost v cizím jazyce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-529-5, str. 22.

³¹ NAVRÁTILOVÁ, Hana. *Literatura pro děti: Distanční studijní podpora*. Zlín, 2018., str. 15.

³² POLIAK, Ján a Zlatko KLÁTIK. *O literatúre pre mládež: učebnica pre pedagogické inštitúty*. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1963, str. 32.

³³ Tamtéž.

2 DINA SABITOVA

2.1 ŽIVOT

Dina Rafisovna Sabitova (vlastním jménem Diana) je současná ruská spisovatelka pro děti a mládež.

Narodila se 24. května roku 1969 v Kazani, hlavním městě Tatarstánu. Dětství a mládí prožila ve svém rodném městě. Odmala ráda četla. Číst ji naučila v pouhých třech letech její starší sestra Alika. V deseti letech napsala svou první pohádku – jednalo se o příběh o třech malých stvořeních (o vesnické dívce a chlapci, a o básníkovi), která žila na chatě v trávě za korytem. Ve škole ji zajímala matematika, navštěvovala matematický kroužek, a ve vyšších třídách studovala na matematickém lyceu. Při výběru vysoké školy zvažovala tři možnosti: studovat matematiku, fyziku nebo filologii. Nakonec se rozhodla vystudovat ruskou filologii na Kazaňské federální univerzitě, kterou úspěšně ukončila v roce 1992 obhajobou disertační práce.³⁴

Po vystudování zůstala na své alma mater, kde se věnovala pedagogické a badatelské činnosti. Už ve 25 letech si byla jistá, že na katedře stráví celý svůj život a na stáří se z ní stane „tlustá šedovlasá profesorka“.³⁵ V roce 2002 však přerušila akademickou kariéru a přestěhovala se s manželem a svými dvěma syny z Kazaně do Moskvy, kde se naplno věnovala výchově synů.³⁶

V roce 2007 Dina s manželem adoptovali šestnáctiletou dívku Ljudu. Tato zkušenost ovlivnila i autorčinu literární tvorbu (viz podkapitola Literární tvorba).³⁷

³⁴ Prodetlit.ru, *Сабитова Диана Рафисовна* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: https://prodetlit.ru/index.php/Сабитова_Диана_Рафисовна.

³⁵ 24smi.org, *Диана Сабитова* [online]. [2022-06-15]. Dostupné z: <https://24smi.org/celebrity/111571-dina-sabitova.html>.

³⁶ Litres.ru, *Диана Сабитова – Об авторе* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.litres.ru/dina-sabitova/ob-avtore/>.

³⁷ Ohota-na.livejournal.com, *Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой* [online]. 2012 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohota-na.livejournal.com/95237.html>.

V roce 2013 se s manželem a syny přestěhovali na Kostariku do provincie Guanacaste, kde v současné době provozují menší hotel na pláži.³⁸

Dina Sabitova dříve sdílela novinky ze své tvorby a svého každodenního života na blogu *Lestnica na čerdak* (Лестница на чердак) v *Živom žurnale* (Живом журнале / Live Journal). O životě na Kostarice, příbězích a postřezích z každodenního života své rodiny nyní pravidelně informuje na svém facebookovém profilu.

2.2 LITERÁRNÍ TVORBA

Dina Sabitova je autorkou celkem pěti knih pro děti a mládež.

Svou literární činnost započala v roce 2004, kdy na internetu prvně publikovala příběhy o myši Glykerii. Ty však vyšly v knižní podobě až v roce 2011. Podrobněji se této knize budeme věnovat v následující podkapitole.

Do širšího povědomí se dostala v roce 2007, když za svou první vydanou knihu, *Cirk v škatulke* (Цирк в шкатулке), vydanou v nakladatelství *Samokat* (Самокат), vyhrála Národní cenu za dětskou literaturu *Zavetnaja mečta* (Заветная мечта). *Zavetnaja mečta* je literární cena, která se udílela v letech 2006 až 2009 nejlepším ruským autorům knih pro děti a mládež. S touto povídkou se umístila na druhém místě v kategorii *Bolšaja premija* (Большая премия), první místo ten rok nebylo uděleno.³⁹

V roce 2011 vyšla terapeutická pohádka *Skazki pro Martu* (Сказки про Марту), kterou spisovatelka napsala na objednávku pro projekt *K novoj semje* (К новой семье), jehož cílem je pomáhat adoptovaným dětem a jejich rodičům. Kniha byla napsána ve spolupráci s psychology a odborníky na adopci speciálně pro pěstounské děti a jejich pěstouny. Prostřednictvím smyšlených příběhů pomáhá dětem přijmout a pochopit své

³⁸ Tnv.ru, Дина Сабитова: «Коста-Рика страдает из-за закрытых границ и зависит от туризма» - видео [online]. 2020 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://tnv.ru/articles/dina-sabitova-kosta-rika-stradaet-iz-za-zakrytykh-granits-i-zavisit-ot-turizma-video/>.

³⁹ Prodetlit.ru, Сабитова Диана Рафисовна [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: https://prodetlit.ru/index.php/Сабитова_Диана_Рафисовна.

místo v nové rodině. Kniha se stala prvním ze tří děl, které Dina věnovala problematice osiřelosti a pěstounské péče.⁴⁰

V tomtéž roce následovala novela *Gdě nět zimy* (Где нет зимы), napsaná v žánru magického realismu, vyprávějící příběh dvou sourozenců, kteří přišli o matku.⁴¹

Poslední doposud vydanou knihou Diny Sabitovy je kniha *Tri tvoich imeni* (Три твоих имени), vydaná v roce 2012. Inspirací pro tuto knihu se stal životní příběh její adoptivní dcery Ljudy. Dina v knize využila fragmenty skutečných událostí z vyprávění své dcery o životě za zdmi dětského domova, její myšlenky a pocity.⁴²

V roce 2012 byla Dina Sabitova nominována na prestižní literární Cenu Astrid Lindgrenové.⁴³

Pro přehlednost ještě jednou uvádíme všechny vydané knihy autorky s rokem prvního vydání a názvem nakladatelství, ve kterých vyšly:

- Cirk v škatulke (Цирк в шкатулке), 2007, Samokat (Самокат)
- Myš Glikeriya. Svetnye i polosatyje dni (Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни), 2011, Rozovuj žiraf (Розовый жираф)
- Skazki pro Martu (Сказки про Марту), 2011, Mir Dětstva Mediya (Мир Детства Медиа)
- Gdě nět zimy (Где нет зимы), 2011, Samokat (Самокат)
- Tri tvoich imeni (Три твоих имени), 2012, Rozovuj žiraf (Розовый жираф)

Knihy Diny Sabitovy byly vydány také ve francouzštině, španělštině, ukrajinštině a lotyšštině.⁴⁴

Dina Sabitova je toho názoru, že „Dětská kniha by měla dávat dětem naději, že všechno dobře dopadne, že existuje správná volba. Pokud kniha nemá dobrý konec či končí beznadějně a bezútěšně, tak to není dětská kniha nebo je to špatná dětská kniha. A i když

⁴⁰ 24smi.org, *Дина Сабитова* [online]. [2022-06-15]. Dostupné z: <https://24smi.org/celebrity/111571-dina-sabitova.html>.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Ohota-na.livejournal.com, *Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой* [online]. 2012 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohota-na.livejournal.com/95237.html>.

⁴³ Prodetlit.ru, *Сабитова Диана Рафисовна* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: https://prodetlit.ru/index.php/Сабитова_Диана_Рафисовна.

⁴⁴ Лестница на чердак – блог Дины Сабитовой, *Верхний пост* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://feruza.livejournal.com/2454180.html>.

se snažíme zachovávat životní pravdy, i v životě vždy existuje naděje na dobrý konec. A do určitého, možná až do pozdního pubescentního, věku je naděje a světlo na konci tunelu povinným prvkem dětské knihy.⁴⁵

⁴⁵ Во!круг книг – Блог Центральной библиотеки им. А. С. Пушкина и библиотек Челябинска, *Сказки для взрослых и детей Дины Сабитовой* [online]. 2019 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: http://vokrugknig.blogspot.com/2019/05/blog-post_70.html.

3 KNIHA MYŠ GLIKERIJA. CVETNYE I POLOSATYE DNI

Nyní si blíže představíme výchozí text, kterému je věnována naše bakalářská práce. Nejprve zmíníme základní informace o knize, přiblížíme myšlenky a úmysly autorky, se kterými povídky psala. Následně se zaměříme na samotný rozbor a obsah knihy.

Kniha *Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни* (Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни) je souborem dvanácti povídek o jedné hrdince, myši Glykerii. Knihu ilustrovala ilustrátorka a umělkyně Alika Kalaida, starší sestra Diny Sabitovy žijící v Americe.⁴⁶ Ukázky ilustrací můžete najít v příloze této bakalářské práce.

Příběhy o myši Glykerii patří k prvním uměleckým textům autorky Diny Sabitovy, se kterými se zrodila její kariéra spisovatelky pro děti a mládež. První povídky psala postupně jako samostatné příběhy v letech 2004 až 2008, některé z nich vyšly v roce 2006 v časopise Kukumber (Кукумбер) (ilustrovaný literární časopis pro děti od 9 do 12 let, vydávaný v Rusku v letech 2000 až 2012). Kniha jako celek však našla svého vydavatele až v roce 2011, kdy byla vydána v nakladatelství Rozovyy žiraf (Розовый жираф). Sama spisovatelka tvrdí, že kniha je určena spíše dívkám, ale zná spoustu rodičů, kteří tuto knihu čtou i svým synům.⁴⁷

Doporučený věk čtenáře podle stránek nakladatelství je od 5 do 8 let, jedná se tedy o čtenáře předškolního a mladšího školního věku.⁴⁸

Spisovatelka uvádí, že tuto knihu napsala ze dvou důvodů. Zaprvé, psala ji pro svou tehdy ještě neexistující dospívající dceru, které chtěla vysvětlit, jak těžké je přežít v ženském světě.⁴⁹ „Všechny problémy, kterým čelí Glykerie, řeší i dívka z dobré rodiny, která ráda plete, čte básně Achmatovové, ale přitom si neumí nalakovat nehty a nemá ráda

⁴⁶ Ohta-na.livejournal.com, *Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой* [online]. 2012 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohota-na.livejournal.com/95237.html>.

⁴⁷ Redakzia, 2012, *Дина Сабитова. Мышь Гликерия* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MHz6r7yiKcE>.

⁴⁸ Издательство Розовый жираф. *Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: https://www.pgbooks.ru/books/book/4882/?sphrase_id=183097.

⁴⁹ Redakzia, 2012, *Дина Сабитова. Мышь Гликерия* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MHz6r7yiKcE>.

svůj dlouhý nos. Kniha je o tom, jak být v souladu sama se sebou, neztratit se ve světě a najít svou vlastní cestu.⁵⁰

Zadruhé, Dina tuto knihu napsala jako poctu své milované starší sestře, která se v mnohém stala předobrazem postavy Glykerie. Její starší sestra, Alike Kalaida, je stejně jako Glykerie „taková poetická, někdy neuspořádaná, neumí si hlídat čas, sbírá obaly od cukroví a úlomky z vánočních koulí, opravdu umí psát bílé verše, ...“⁵¹

V roce 2012 Dina v rozhovoru pro kazaňskou verzi časopisu *Sobaka.ru* (Собака.ru) prohlásila: „V knize je spousta narážek, které můžeme pochopit jen my dvě. Je tam spousta předmětů, které jsme v dětství mívali doma. Drobné náznaky, znamení z minulosti jsou rozesety po celé knize. Taková malá tajemství mezi námi. Jedná se o rodinný projekt, vzájemnou podporu přes oceán.“⁵²

Existuje i audioverze této knihy na YouTube kanále *Dremota – Skazki na noč, pered snom* (Дремота – Сказки на ночь, перед сном).⁵³

Jak jsme již uvedli, jedná se o soubor dvanácti krátkých povídek, příběhů ze života myši Glykerie. Kniha byla napsána přímo pro dětského čtenáře, proto ji můžeme zařadit do intencionální literatury. Knihu můžeme v rámci žánrů typických pro dětskou literaturu nazvat moderní autorskou pohádkou s typem zvířecího hrdiny.

Zvířecí pohádky patří vůbec k nejstaršímu typu pohádky. Typicky lidské příběhy, vztahy a problémy převedené do pohádkového zvířecího světa v dětech dodnes budí už od útlého věku zájem k literatuře. Představa zlidštění zvířátka v nich probouzí emocionální vzrušení.⁵⁴

Některé povídky se odehrávají v jednom dni, jiné v průběhu dvou dnů v blíže neurčité době. Podle ilustrací si lze pouze domyslet, že nejde tak úplně o moderní dobu, ale pravděpodobně o minulé století. Na ilustracích totiž najdeme kupříkladu dnes již

⁵⁰ Ohota-na.livejournal.com, *Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой* [online]. 2012 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohota-na.livejournal.com/95237.html>.

⁵¹ Redakzia, 2012, *Дина Сабитова. Мышь Гликерия* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MHz6r7yiKcE>.

⁵² Ohota-na.livejournal.com, *Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой* [online]. 2012 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohota-na.livejournal.com/95237.html>.

⁵³ Дремота - Сказки на ночь, перед сном, 2020. *Мышь Гликерия. Все части* [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLNxvpdm0u8-vryC6MJvKk0snguhgDP-rV>.

⁵⁴ POLIAK, Ján a Zlatko KLÁTIK. *O literatúre pre mládež: učebnica pre pedagogické inštitúty*. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1963, str. 26.

starožitnou pokladnu v hodinářství, nebo pevný telefon s kabelem a starý televizor u Glykerie doma.

Co se týče prostoru, příběhy se odehrávají na běžných místech – nejčastěji u Glykerie doma, nebo také venku na procházkách, na návštěvě u známých, v knihovně, v lékárně nebo v obchodě s hodinami.

Mezi jednotlivými povídkami neexistuje žádná posloupnost, nejsou řazeny chronologicky. Autorka je psala jako samostatné pohádky v různá období svého života, nicméně sama dodává, že po prozkoumání všech dvanácti pohádek od první do poslední si uvědomila, že Glykeriin charakter se změnil, postupně se stala méně zlomyslnou a více romantickou. Domnívá se, že to pravděpodobně odráží změny jejího vnitřního světa během let, kdy pohádky o Glykerii psala.⁵⁵

Kromě Glykerie v textu vystupuje spousta dalších postav, nemají ale ani vlastní jména. Glykerie se o nich vyjadřuje spojeními typu „přátelé a známí“, „stará známá“, „jeden známý“ či „sousedka“. Nezmiňuje ani jejich živočišný druh. Jen podle ilustrací zjišťujeme, že jde o hlodavce, které se však čtenář musí pokusit identifikovat sám.

Autorka často uplatňuje metodu personifikace. Neživé předměty ožívají, Glykerie s nimi často mluví, nebo mají schopnost myslet. Povídka *Myš Glykerie a čistá lednice* dokonce nese lehce fantaskní prvek, objevuje se v ní nadpřirozená bytost – sýrový duch Benjamín.

Nedá se s přesností určit, jak stará vlastně postava Glykerie je. Sice už nebydlí s rodiči, nýbrž má svou vlastní domácnost, ale myšlením a chováním se podobá spíše dítěti. Dává slovům nesprávný význam, komolí je nebo si vymýšlí vlastní neexistující slova, má zvláštní a bujné představy, neumí poznávat hodiny, je lehkomyšlná, lehce naivní, všímá si maličkostí a detailů, které by dospělý vůbec nepostřehl a to, co dospělí považují za odpadky, Glykerie nazývá poklady.

Dle našeho názoru kniha předává čtenáři důležitá poselství a myšlenky. Myš Glykerie demonstruje, jak si užívat života a radovat se z maličkostí, a jak každý tvor je výjimečný i se svými nedokonalostmi, záleží jen z jakého úhlu na ně pohlížíte. I když Glykerie není hrdinka zachraňující svět a nemá ambiciózní cíle, ukazuje, že nejdůležitější

⁵⁵ Redakzia, 2012, *Дина Сабитова. Мышь Гликерия* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MHz6r7yiKcE>.

je zůstat sám sebou. A v neposlední řadě čtenáře učí, že každý problém má řešení, hlavní je dívat se na něj s nadhledem.

Ačkoliv je kniha primárně určena dětem předškolního a mladšího školního věku, věříme, že zaujme i starší publikum. V postavě Glykerie totiž každý může najít kousek sebe nebo svého dětského já.

Překladu se budeme podrobněji věnovat v praktické části této práce, v kapitole zaměřené na komentář k překladu.

4 VLASTNÍ PŘEKŁAD

Neobyčejné příběhy myši Glykerie

MYŠ GLYKERIE A RAJSKÁ OMÁČKA

Myš Glykerie stála před zrcadlem a zamračeně se prohlížela. Glykerie se sama sobě nelíbila. Připadalo jí, že se její život nevydařil.

Například ocas. Opravdu je to ocas? Vždyť se ten tenký a holý mrzáček dá jen stěží nazývat ocasem. Samozřejmě, když se Glykerie natočí bokem a trochu se ohne v pase, tak ten hnusný ocas téměř není vidět.

Při představě, co by místo něj mohla mít... Co jen by místo něj mohla mít...

Ocas se vrtěl sem a tam a rušil Glykerii při těch krásných představách... Znervózňoval ji.

Ocasu připadalo, že se jeho život nevydařil.

Například Glykerie. Ocas svým způsobem Glykerii miloval a celý život jí oddaně sloužil. Stácel se do souměrného oblouku, trčel nahoru jako tenké stéblo, nebo se vrtěl ze strany na stranu – cokoliv si Glykerie uemanula, každé její přání ocas splnil...

Často se na něj samozřejmě lepily všelijaké nečistoty, někdy byl i mokrý a ne vždy dokonale čistý... Ale vždyť se snažil. Navíc – opravdu jsou ostatní myší ocásky o tolik lepší? Ne, některé známé ocasy jsou mnohem kratší a jeden blízký příbuzný – krysí ocas – je dokonce úplně holý.

Jen Glykerie nebyla se svým ocasem spokojená. Existují přirozeně i zvířata, která mají ocásek chlupatější, ale to přece není vina samotného ocasu. Proč jen se hloupá Glykerie narodila jako myš? Kdyby se narodila, například...

„Kdybych se narodila, například jako mexický tarbík,“ přemýšlela zrovna Glykerie.

Kdysi Glykerie zahlédla v jakémsi časopise obrázek čehosi huňatého pokrytého jemnou popelavou sametovou srstí. Glykerie tehdy ještě neuměla číst. Každopádně usoudila, že přesně tak by měl vypadat mexický tarbík, nádherné exotické zvíře.

„Kdepak, ocasu mexického tarbíka se ten můj nemůže vyrovnat,“ povzdechla si Glykerie před zrcadlem.

Později se šla projít ven. Ocas si schovala pod sukni.

„Glykerie, jak se máš?“ volali na ni její přátelé a známí.

„Mexiko,“ nevhodně jim odpovídala zadumaná Glykerie. „Překrásné daleké Mexiko...“ A šla dál.

Přátelé si špítali se známými:

„Co tím myslíš? Proč mluvíš o Mexiku? To není jen tak.“

Glykerie šla dál. Přála si potkat někoho úplně neznámého. Někoho, kdo ještě nikdy neviděl její ubohý ocásek.

A opravdu někoho neznámého potkala.

„Dobrý den, jak se máte?“ zdvořile zahájil rozhovor neznámý.

„Zdravím vás, mám se skvěle,“ odpověděla Glykerie.

Vtom dostala brilantní nápad. A jako by mimochodem dodala:

„Dovolte, abych se představila. Jmenuji se Glykerie. Jsem mexický tarbík.“

„Velice mě těší,“ uctivě odpověděl neznámý. „Já jsem...“

Ale Glykerie ho už neposlouchala.

Šla dál a přemýšlela: Tak a teď ten neznámý všem řekne: „Dnes jsem se seznámil s překrásným mexickým tarbíkem Glykerií. Má nádherný chlupatý ocásek.“ A jak by taky ne? Všichni mexičtí tarbíci mají přece krásné ocásky. To znamená, že já také.

Glykerie dorazila domů a postavila se před zrcadlo. Ocas bázlivě vykoul zpod sukně a nesměle se zavrtěl doprava i doleva.

„Můj ty bože, já jsem tak krásná,“ obdivovala se Glykerie. „Jsem mexický tarbík. A můj ocas vůbec není holý. Je pokrytý neobvykle jemnou srstí. Takovou vzácnou... a tak mimořádnou srstí,“ říkala si Glykerie a kochala se řídkými chloupky, pokrývajícími narůžovělou kůži na ocasu. „Musím se o něj pořádně starat. Mazat si ho něčím mexickým.“

Třeba rajskou omáčkou... Taky si musím objednat sto nových vizitek s nápisem *Glykerie, mexický tarbík*. Ve stříbrném rámečku.“

S touto příjemnou myšlenkou šla Glykerie spát. Na srdci už ji nic netížilo.

Také ocásek tu noc usínal s klidným srdcem. Zaprvé, Glykerie si ho oblíbila. Zadruhé, přestala ho schovávat pod oblečením, kde mu vždycky bylo dusno a těsno. A zatřetí, omáčka není zas tak špatná. Jen aby nebyla moc ostrá.

MYŠ GLYKERIE A MALIČKÉ ČUDLÍKY

Myš Glykerie vždycky chodila bosky. Líbilo se jí, když ji tráva lechtala na obnažených zadních tlapkách. A také ráda chodila po hladkém asfaltu po dešti. Měla ráda i teplý měkký prach – tlapky se do něj vždycky zabořily až po kotníky. Ale obzvláště se Glykerii líbilo, když na cestě narazila na hnědé tekuté bahno. Ráda v něm přešlapovala, bahno příjemně čvachtalo. Někdy se dokonce stalo, že se jí mezi prsty udělala parádní bublina a hlasitě praskla. Vždycky si představovala, že místo tlapek zamazaných od bláta má na sobě silonové punčocháče čokoládově hnědé barvy. Glykerie nevěděla, co znamená *silonové*. Přečetla si to slovo v jednom starém časopise a utkvělo jí v paměti.

Jednou ve středu se Glykerie chystala na návštěvu ke staré známé.

Stará známá byla na světě tak dlouho, že považovala za neslušné, aby ona sama běhala po návštěvách jako nějaké mladičké zvířátko. Proto všichni chodili na návštěvu k ní a nosili jí dárky. A paní domu je hostila čajem s makovým závinem.

Glykerie si oblékla své nejoblíbenější šaty – ano, přesně ty, s šeríkově modrými kytičkami na lemu a s pruhovanými rukávy – a vydala se na návštěvu. Šla bosky a vesele si říkala, že její malé tlapky s drobnými prstíky moc pěkně vykukují zpod fialkové sukně.

Jako dárek pro starou známou tentokrát nesla klubko bílé vlny. Stará známá velmi ráda pletla dečky a upletla jich už celý tisíc. Nové klubko proto vždycky přišlo vhod.

Cestu Glykerie znala nazpaměť a mohla jít se zavázanýma očima. Nejprve šla kolem jetelového listí, potom zahrnula doprava a šla asi tři minuty po sypkém rozpáleném písku, pak po okraji pěšinky pod borovicemi po suchém borovicovém jehličí, na kterém musela našlapovat velmi opatrně, aby se nepopíchala.

„Vítej, Glykerie,“ přivítala ji stará známá a natáhla tlapku pro dárek.

Glykerie položila na nataženou tlapku bílé klubko a udělala pukrle.

„Obuv si nevyzouvej, můžeš jít dál v botách,“ pokračovala stará známá.

A pak pohoršeně dodala:

„Koneckonců, nabízet hostům bačkory je krajně nevhodné.“

Stará známá věděla o dobrých mravech všechno.

Glykerie zaslechla pokyn nevyzouvat se a upadla trochu do rozpaků.

Pomyslela si, že na návštěvě by se měla snažit plnit přání hostitelky. Kdyby ji neposlechla, mohla by to vnímat jako projev nezdvořilosti. Ale teď na jednu stranu dělá to, co jí bylo řečeno, tedy nesundává si boty. Na stranu druhou, nemůže, jak byla požádána, jít dál v botách. Vždyť na sobě žádné boty nemá.

Glykerie rozpačitě cupitala ke dveřím. Dokonce mírně pokrčila kolena, aby skryla bosé nohy pod fialkovou sukní.

Musela však uznat, že pro bosé nožky byla návštěva u staré známé příjemná, jelikož ve vstupní hale byly chladné a hladké parkety. A sotva Glykerie vešla do obývacího pokoje, její tlapky se ocitly na načechraném měkkém koberci.

„Ach Glykerie, ty jsi bosá!“ vykřikla za jejími zády hostitelka.

A všichni hosté upřeli pohled na Glykerii.

„Jak roztomilé!“ řekla dáma s ocasem s úhlednou pěšinkou uprostřed.

„To je ale drzost!“ přimhouřila oči dáma s výraznými štětkami na špičatých uších.

„Okouzující!“ pokývala hlavou dáma s vouskami napudrovanými stříbrným pudrem.

Glykerie se pravou zadní tlapkou poškrábala na levé.

A podívala se na tlapky ostatních hostů.

Všechny přítomné dámy měly střevíce na vysokých podpatcích.

Při pohledu na bosou Glykerii se dámy zaradovaly.

Vždyť na návštěvě si musíte najít nějakou zábavu. Například hrát „Kdo dnes nepřišel?“, nebo počítat stříbrné vidličky, nebo vymýšlet témata k vybranému hovoru.

Nyní všechny dámy obklíčily Glykerii a jedna přes druhou jí radily, jaké boty si musí koupit. Určitě musí být na vysokých podpatcích, protože chodit bosky je neslušné!

Glykerie si povzdechla, otočila se a zamířila do obchodu s obuví.

„Kdyby tyto boty mohly mluvit,“ uvažovala Glykerie, když se malými krůčky pohybovala mezi poličkami, „určitě bych jim vykala. Pochybují ale, že by se mi vůbec obtěžovaly odpovědět.“

Glykerie si nenápadně v rohu vyzkoušela obyčejnější pár. Roztřásla se jí kolena, taktak se držela na nohách. Chodit sice dokázala, ale musela se přidržovat nábytku a pomáhat si ocasem. Před očima se jí zatmělo. Neviděla si ani na špičky bot.

Glykerie si sundala střevíce a udělala pár kroků vpřed. Tma se rozplynula.

„Jéé, tyhle jsou přímo pro mě! Jsou dokonalé!“

Glykerie objevila tenisky. Vrchní část mají měkkou, modrou, s kovovými cvočky. Dlouhé předlouhé tkaničky se dají uvázat na velké mašle. Špička je kulatá a bílá. I podrážka je bílá, rovná, s vyraženým vzorkem ve tvaru trojúhelníčků, kroužků a malých čudlíků.

Čudlíky Glykerii obzvláště fascinovaly.

Glykerie si modré tenisky koupila.

Tlapky jsou spokojené.

Glykerie kráčí domů po písčité cestičce. V písku za ní zůstávají otisky trojúhelníčků, kroužků a čudlíků.

Glykerie se za sebou neustále otáčí a obdivuje maličké čudlíky.

A bosky může chodit i zítra.

MYŠ GLYKERIE A SLADKÉ SNY

Myš Glykerie se rozhodla, že si pořídí hodiny.

Věc je to sice zbytečná, ale krásná.

A Glykerii není krása lhostejná. Horní zásuvka její komody skrývá spoustu takových zbytečných a krásných věcí. Každá věc má svůj sáček, krabičku nebo přihrádku.

Všichni přátelé a známí vědí, že nepotřebné věci nemusí vyhazovat. Raději je můžou darovat Glykerii. Ta z nich bude mít radost a schová si je k ostatním pokladům do horní zásuvky své komody. V ní udržuje přísný pořádek. Střípky rozbitých tmavě modrých vánočních koulí ukládá do bílé krabičky polepené modrými pozlátky od bonbonů. Úlomky z rozbitých červených vánočních koulí skladuje ve stříbrném sáčku od brambůrků. Broskvové pecky má v krabičce od sušenek. Knoflíky navlékla na vlasec.

A tak dále.

Každou středu (a někdy také v úterý) Glykerie otevře komodu a kochá se.

V komodě je všechno: sametové odstřížky, hedvábné šňůrky, obyčejné i perleťové korálky, rozbité nůžky na nehty, střípky porcelánových hrníčků s kytičkami, zrcadlové střepy, obaly od hořké čokolády, říční mušle, zahraniční mince, javorové vrtulky, tři křišťálové zátky od parfémů, přezka ze semišové kabelky, měděná pružinka, lžička na marmeládu, pět čalounických hřebíků s hvězdičkami na hlavičkách, sušené fíky, kousky slídy, melounová semínka s tygrovaným vzorem... Úlomky z vánočních koulí, broskvové pecky a knoflíky jste už viděli.

Jen hodiny nemá.

„Potřebuji hodiny,“ přišla Glykerie za prodavačem v hodinářství.

„Hodiny jsou velice užitečná věc!“ nadchnul se prodavač. „Ukážu vám naše nejlepší.“

Glykerie se zamyslela. Jestli jsou hodiny opravdu užitečné, musí se nějak používat.

Jenže Glykerie takové hodiny používat neumí.

„Je to velmi jednoduché,“ vysvětloval prodavač. „Pověsíte je na stěnu na silný hřebík a občas se na ně podíváte.“

„Divný prodavač,“ pomyslela si Glykerie. „Vždyť to je jako s obaly od čokolády. Dostávám je od táty a dívám se na ně. K ničemu jinému se nehodí. Sice se krásně lesknou, ale jsou naprosto zbytečné. Jestli se na hodiny dá také jen dívat, tak to znamená, že žádný užitek nepřináší.“

„Beru,“ kývla Glykerie.

Ještě se ujistila, na jaký hřebík má hodiny pověsit – na obyčejný nebo čalounický – a běžela s hodinami domů.

Hodiny visí na stěně. Glykerie se jimi kochá. Dlouhá sekundová ručička velice krásně tiká. Kratší ručičky se pěkně blýskají.

Vtom jí volá jeden její známý a povídá:

„Slyšel jsem, že sis pořídila hodiny?“

„Ano, ty nejlepší,“ skromně potvrdila Glykerie.

„Takže aspoň dnes k nám přijdeš na návštěvu včas?“

„Přijdu,“ sebejistě kývla Glykerie. „Už se chystám.“

„Za půl hodiny?“ podezřívavě se vyptával známý.

„Za půl hodiny,“ ochotně souhlasila Glykerie.

„A co třeba za patnáct minut?“

„Klidně za patnáct minut,“ nedohadovala se a sedla si, aby se ještě pokochala hodinami.

„Jak hezky zní *patnáct minut*,“ uvažovala Glykerie. „Musím se známého zeptat, co to znamená.“

Vtom jakoby něco zasupělo. A potom něco bouchlo. A znovu! A ještě jednou!

„Ach, zmlkňte! Nestrašte mě!“ zakřičela Glykerie.

Ale hodiny ji neposlouchaly. Zmlkly, až když se jim zachtělo.

„Brzy bude noc,“ pomyslela si Glykerie, zatímco vylézala zpod stolu. „Možná by neměly zůstat v domě.“

A vynesla hodiny na dvůr.

Celou noc supěly a bouchaly. Glykerie po nich pokukovala z okna, schovaná za závěsem.

Ráno je vrátila do hodinářství.

„Takové divoké, nevychované hodiny si nechte. Nemáte nějaké menší, klidnější?“

„Tyhle jsou nejmenší. Ale jsou rozbité, pořád se opoždují,“ řekl prodavač a dal Glykerii lakovanou dřevěnou krabičku.

V krabičce něco potichoučku tikalo.

„Pořídila jsem si hodinky. Maličké, tak akorát do ruky,“ chlubila se Glykerie přátelům a známým.

Hodinky jsou opravdu tak akorát do ruky. Po nocích nesupí a Glykerii nebudí.

Na noc Glykerie ukládá hodinky ke spánku do horní zásuvky komody. Právě mezi lžičku na marmeládu a říční mušle. Všem se nyní zdají poklidné a sladké sny.

A skutečnost, že se hodinky opoždují? To je zkrátka proto, že zrovna dnes nikam nespěchají.

Tak jako Glykerie.

MYŠ GLYKERIE A STUDENÁ POLÉVKA

Myš Glykerie si oblékla své nejoblíbenější šaty – ano, přesně tyhle, s pruhovanými rukávy a šeríkově fialovými kytičkami na lemu – a vyšla z domu na procházku.

Nejprve se vydala napravo, do keřů zimolezu, a potom šla ještě dál, do zarostlého kapradí. Vtom najednou pocítila ohromnou touhu se zastavit a říct „Uf!“

„Uf!!!“ řekla Glykerie. A dodala: „Dneska je ale vedro!“

Glykerii obklopoval těžký horký vzduch a ani její energické odfukování ho nedokázalo odehnat od rozpálených tváří.

Glykerie utrhla lopuchový list, aby si z něj udělala vějíř. Jenže lopuchový vějíř ochlazoval jen čumáček, nanejvýš kousek ouška. Na břicho jí bylo pořád horko.

Jelikož nechtěla urazit ani pravou, ani levou tvář, musela máchat lopuchem přímo před čumáčkem, takže si vůbec neviděla pod nohy.

A, prosím vás, řekněte, co je to za procházku, když kolem sebe nic nevidíte, a máte výhled jen na lopuch pohupující se před očima?

Tehdy Glykerii napadlo: „Když se budu dost rychle hýbat, bude to jako by přímo na mě foukal vítr. Vždyť když se kloužu na skluzavce nebo jedu na kolotoči, tak mi taky do obličeje vždycky fouká vítr, i když je bezvětří.“

Glykerie zahodila lopuch a rozběhla se vpřed, co jí tlapky stačily.

Vítr ji praštil do obličeje, ale z nějakého důvodu jí asi po minutě bylo ještě větší horko. Glykerie se zadýchala a musela se zastavit. Uši měla mokré a po nose jí stékal pot.

A tak se Glykerie znovu zamyslela a uvědomila si, že potřebuje něco, co by ji vezlo samo.

Stavila se tedy u jednoho známého, který jí půjčil své kolo, aby se na něm zkusila projet.

„Myslím,“ povídá známý, „že se ti to bude líbit.“

Glykerie nasedla na kolo, v obličeji celá bledá strachy. Hned je vysoko od země pravá noha, hned zas levá. Bojí se. Pedály pleskají, kola sviští. Ocas se zamotává do zadního kola.

Kolo se jí snaží vyškubnout a polévá ji ledový pot. Přesto cítí horko. Nestíhá se ani rozhlížet. Nalevo se míhají kopřivy, napravo je příkop. Glykerie křečovitě svírá říditka.

V mžiku byla projížďka u konce. Kolo se zaseklo, zachytilo Glykerii za spodničku a potrhalo šeríkově fialové kytičky a volánky na šatech.

„Au!“ zakřičela Glykerie a přepadla přes říditka.

Nedopadla daleko.

A aby toho nebylo málo, kolo na Glykerii spadlo a celou ji potlouklo.

„Děkuji,“ zdvořile poděkovala Glykerie známému a kolo mu vrátila.

Šla si vyprat a přišít volánky zpátky na spodničku. Taky si potřebovala přiložit obklad na bouli na čele.

Zatímco se šaty sušily, navštívil tento známý Glykerii. Když ho pohostila studenou polévkou, uznal:

„Mýlil jsem se. Kolo není pro myši.“

A daroval jí koloběžku.

Glykerie měla velkou radost!

Koloběžka ji neděsí. Kolečka jsou malá a tichá. Glykerie se o nic nebouchá do kolen a zadními tlapkami stojí na desce, která je jen kousíček od země.

Na říditka si pro okrasu přivázala červený nafukovací balonek.

Glykerie jede, levou tlapkou se odráží od země. Větrík příjemně pofukuje, sukýnka za ní povlává. Glykerie se kochá okolím a říká si:

„Studená polévka je skvělá věc. Po ní se v hlavě objevují samé dobré nápady.“

MYŠ GLYKERIE A ZELENÁ ŠPERKOVNICE

Jednou ve středu si myš Glykerie řekla:

„Soused napravo se jmenuje Romuald. Sousedce nalevo říkají Andalusie. Měli štěstí.

A já jsem Glykerie. To je lumpárna.

Zajímalo by mě,“ povzddechla si, „která vosu pobodala mé rodiče, když mi vybírali jméno?“

Vzala tedy telefon a zavolala rodičům, aby se jich zdvořile zeptala na vosu.

„Ty jsi ale nevděčná, Glykerie,“ urazili se rodiče a pohroužili se do vzpomínek.

„Byla jsi kouzelná myška, tehdy ještě hodná a slušná. Asi proto, že ses sotva narodila a ještě jsi neuměla mluvit. Tak nás napadlo, jak roztomile a sladce zní: myška Luška.“

„Byla jsem prostě odsouzena k poruchám řeči,“ pomyslela si Glykerie. „Šišlavá myš s hloupým jménem.“

Ne, s takovou nespravedlností se nesmíří.

Myš je nádherné stvoření. Jméno pro ni nejde vybrat jen tak. Myši jsou jako něžné květy. I jméno *Glykerie* lze změnit na něco úžasného a elegantního.

Růženka... Astra... Fialka ostrolistá.

Glykerie si šla lehnout s nadějí, že se jí o novém jméně bude zdát.

A taky že jo.

Po probuzení Glykerie vyskočila z postele a běžela k zrcadlu. Vypadá – ano, přesně tak! To je ono!

„Jsem Oleandra! I zepředu, i z boku.“ Zezadu se na sebe podívala pomocí kulatého kapesního zrcátka. „Ano, jsem Oleandra a hotovo!“

Velkolepé jméno!

Myš Oleandra začala vyřizovat v souvislosti s novým jménem naléhavé záležitosti.

Zaprvé, musela zavolat všem přátelům a známým, aby jim vysvětlila, že v telefonním seznamu ji teď mají hledat pod písmenem *O*.

Co kdyby volali Glykerii a zjistili, že žádná Glykerie neexistuje? Pak by o přátele přišla. A ztrácet přátele by byla škoda.

Zadruhé, potřebuje co nejdříve vymyslet zkratku tohoto jména. Už žádná myška Luška. Myš Lea. Skvělé!

Přátelé a známí se velmi podivili, ale Oleandru na *O* si do telefonních seznamů poznačili. Než všechny obvolala, byl tu večer.

Myš Oleandra šla do ložnice a vytáhla zelenou šperkovnici, kde schovávala rozsypané korále. Korále zatím přesypala na talíř, kde dříve ležely prstýnky. Prstýnky uložila do sáčku, kde do té doby byly zahraniční mince. Mince strčila do dřevěné krabičky k rozbitým kapesním hodinkám. V krabičce bylo ještě dost místa, takže mince se tam vešly.

Pak si pro jistotu umyla tlapky.

Nové jméno myš Olean... tedy myš Glykerie opatrně sundala, otřela hebkým hadříkem a uložila do zelené šperkovnice. Jen ať odpočívá. Příští středu jej znovu vytáhne

a trošičku provětrá. Překrásné jméno. Slavnostní. Ne na každodenní nošení. Jinak vybledne, obnosí se.

„Nicméně,“ pomyslela si Glykerie, „zelená šperkovnice je dost velká. Pár jmen se sem ještě určitě vejde. Můžu je nosit v úterky a ve čtvrtky.“

MYŠ GLYKERIE A STŘÍBRNÁ TUŽKA

Myš Glykerie se jednou v pátek ráno probudila a pomyslela si: „Achjo, jsem to ale nudná myš. Kéž bych byla tvořivější.“

Všichni kolem mají na něco talent. Buď zpívají a hrají na kytaru, nebo vyšívají křížkovým stehem, nebo pěstují fuchsie. A jedna známá dokonce vyřezává figurky exotických zvířat.

Jen Glykerie nemá žádné tvůrčí schopnosti.

I když zpívat vlastně také umí. Glykerie zpívá hlasitě a krásně, samotné se jí to líbí. Kdo ji kdy slyšel, povídá: „No páni.“ A ptají se: „Copak jsi to zpívala, Glykerie?“ A když jim to Glykerie prozradí, všichni jsou překvapení: „Opravdu? To by mě nikdy nenapadlo! To jsou přece známé verše...“

„A co kdybych začala psát básně?!“ nadchla se Glykerie.

Glykerie odložila snídani (opečený chleba namazaný zavařeninou a teplé vanilkové mléko) a šla se projít, aby si ten nápad promyslela.

Potkala jednou svou známou.

„Copak se děje, Glykerie?“ povídá známá, „Máš v očích jakousi zvláštní jiskru. Takovou poetickou.“

„To je osud,“ pomyslela si Glykerie. „Všechno do sebe zapadá – psaní básní je bezpochyby moje cesta.“

Poezie je však vážná věc. Nejprve je třeba se pořádně připravit.

Glykerie si koupila zápisník v červeném hedvábném obalu a stříbrnou tužku s bílou gumou na konci. A vydala se do knihovny.

Knihovna byla blízko, na konci lipové aleje v rohu parku.

„Chtěla bych,“ říká Glykerie knihovníkovi, „psát poezii a potřebuji se o ní něco naučit.“

„Je skvělé, že se chcete vzdělávat.“ rozvážně pokýval knihovník. „I když při psaní básniček je nejdůležitější nálada. Moment, přinesu vám poetický slovník.“

A odšoural se v pantoflích a zmizel kdesi v dáli, rozplynul se v šedivém soumraku mezi regály.

Glykerie čekala tak dlouho, až se začala nudit. Rozhodla se, že si zkrátí čas čtením, a tak sáhla do nejbližšího regálu po náhodné knize.

Otevřela ji přímo na stránce s písmenem „M“. Stálo tam: „Myši jsou vynikající potravinový produkt, jak v syrovém, tak ve zpracovaném stavu. Zvláště chutný je oca...“

Glykerii se zatmělo před očima hrůzou, šedivý soumrak knihovny se na ni snesl jako dusivý mrak. A pak ztratila vědomí.

„Měla byste se ke knihám chovat lépe,“ křísí ji vodou z vázy s květinami knihovník, který se najednou objevil kdoví odkud. „Literatura na této policice není nic pro vás. Toto je příručka pro kočky. O zdravé a chutné stravě.“

A aby Glykerii opravdu uklidnil, ukázal jí jinou knihu:

„Tady, podívejte, ve „Všeobecné myši encyklopedii“ je dokonce napsáno, že myši jsou něžné, poetické bytosti...“

Glykerie si třela tlapkou čerstvou bouli na zátylku a odpověděla:

„To já přece vím, že jsme poetické. Vždyť jsem sem přišla právě kvůli poezii.“

Myš Glykerie popadla svazek literární encyklopedie a pospíchala domů.

Glykerie sedí s knihou na verandě a pije teplé vanilkové mléko (samozřejmě vychladlo, ale Glykerie si ho zase ohřála).

„Nejprve si přečtu všechna velká zvýrazněná slova nalevo,“ rozhodla se, „a menší podrobnosti napravo si o nich přečtu potom...“

Například *amfibrach*... To zní krásně. Co mi to jen připomíná?“ uvažuje Glykerie.

Je to takový starý flanelový hadr, kterým utírá prach z klavíru. Je takový šedý, měkký...

„*Anapest*... *Anapest* připomíná květinu. Listy má dlouhé a ostré, jako ostřice... Když zlomíte šťavnatý stonek, uslyšíte křupnutí.“

„*Bakchej*... Myslím, že soused na konci ulice měl stejné příjmení. Škoda, že se už dávno odstěhoval kamsi daleko. Ani dopisy nikomu nepíše...“

Bílý verš...“

Glykerie odložila slovník a zamyslela se. Bílý verš zní dobře.

Jakpak ale bílý verš vypadá? Je úplně bílý jako čerstvý sníh pod jasným sluncem nebo béžový jako vanilkové mléko?

„To by stačilo,“ rozhodla se Glykerie. „víc se učit nepotřebuji, je to jen ztráta času.“

Glykerie si vzala nový zápisník v tmavě červeném hedvábném obalu a dala se do psaní.

K večeru měla Glykerie plný sešit bílých veršů.

Glykerie se kochala západem slunce, a přitom si nalistovala osmou stránku zápisníku. Ta osmá čistě bílá stránka byla o slunci, které se kutálí nad vzdáleným lesem. Glykerie se tak rozhodla. A devátá bílá stránka byla o cvrčcích, cvrkajících na zahradě za teplého letního večera.

„Je to tak, nejdůležitější je u poezie nálada,“ povzdechla si Glykerie a obdivovala západ slunce. Měla dobrou a velmi poetickou náladu.

Jen stříbrnou tužku s bílou gumou na konci zatím vůbec nepoužila. To ale nevádí, možná, že zítra v sobě Glykerie objeví kreslířské nadání.

A před spaním Glykerie měla dlouhou chvíli, a tak ještě jednou nahlédla do poetického slovníku. Zjistila, že bílý verš se dá nazvat také jako „volný verš“. Ale Glykerii se tento výraz nelíbil. Nezněl jako výraz vhodný pro myši. Ať si ho používají v kočičí encyklopedii.

MYŠ GLYKERIE A ČISTÁ LEDNICE

Myš Glykerie se rozhodla vyčistit vnitřek lednice. Ráda z ní vytahuje všechny potraviny a skládá je do velkého košíku. Pak si nasype na malý hadřík trochu jemné bílé sody a otírá chladné stěny.

Čistá lednice vypadá tak útulně, až Glykerie někdy vážně přemýšlí, že si na spodní polici položí proutěné houpací křeslo se třemi hedvábnými polštářky (vínově červeným, tmavě zeleným a šeríkově fialovým) a bude tam trávit horké letní dny. V lednici je vždycky světlo – Glykerie to ověřovala. Mnohokrát se k ní připlížila a nečekaně otevřela dveře, ale ani jednou lednici nezaskočila. Z horní police si může brát něco dobrého na zub. A pokud vyřízne do stěny lednice okénko a pověsí závěs s modrými pomněnkami, bude to moc hezké.

Mezitím se košík plní potravinami z lednice. Je mezi nimi například sklenice s borůvkovou zavařeninou, krabice zákusků nebo čtvrtka melounu.

A tohle je na vyhození. „Okamžitě to vyhoď,“ přikázala si přísně Glykerie.

„To“ vypadalo jako mastný žlutý kamínek. Kdysi to byl sýr.

Přinesli ho Glykerii ne příliš častí hosté. Zvala by je na návštěvy častěji, kdyby věděli, že Glykerie sýry nemá ráda. Ani trochu.

Přátelé a známí se už přestali divit. Myš, která nejí sýr, je velmi vzácná, takže by na přátelství s tak výjimečnou myší měli být náležitě hrdí.

Glykerie nesla starý sýr do koše.

V levé tlapce.

Vtom se za jejími zády ozval tichý a smutný hlásek:

„Zastavte se, Glykerie! Nedělejte to!“

Glykerie se samozřejmě zastavila. Ohlédla se – kdo to na ni volal?

„To jsem já,“ promluvil znovu hlásek, který Glykerii zastavil. Hlásek patřil drobnému mužičkovi, který seděl na okraji kuchyňského stolu a pohupoval drobnými nožkami v bílých punčochách. „Dovolte, abych se představil: Jsem Benjamín.“

„Těší mě,“ kývla Glykerie. „Předpokládám, že já se představovat nemusím. Ale vysvětlíte mi, proč jste mě zastavil? A kdo vlastně jste? Ještě před chvilkou na mém stole nikdo neseděl.“

„Jsem sýrový duch. To já jsem vás zastavil.“

Glykerie ucouvla. Strašidla neměla ráda.

„Ne, nebojte se! Nejsem nebezpečný! Víte, stromy mají dryády, jezera najády a sýry mají také své duchy. Co by byl sýr bez ducha? Dokonce o nás píše básně, žádné jste nečetla?“

„Opravdu? Co kdybych vám nabídla čaj, a vy byste mi o nich povyprávěl?“ vzpamatovala se Glykerie. Poezii vůbec nečetla.

Benjamín pil čaj se zavařeninou a vyprávěl:

„... A někteří z nás mají rádi čerstvý vzduch. Žijí pouze v sýru ementál, tam mají spoustu místa a na všechny strany vidí, co se kde šustne. A jeden z mých kolegů je úplně nenáročný. Rád se usídluje v taveném sýru. Říká, že je to tam pohodlné a nikde neprofukuje. Pak jsou tu takoví... dost zákeřní duchové. Nezáleží jim na druhu sýra. Milují jakýkoli sýr, pokud je v pasti na myši.“

Glykerie si vždy myslela, že žádné pastičky na myši neexistují a máma ji jen tak strašila. Ale podrobnosti raději slyšet nechtěla. Aby navázala v rozhovoru, zeptala se:

„A vy osobně upřednostňujete jaký sýr?“

„Já... No co já...“ Benjamín zrozpáčitel, „Já nemám žádné zvláštní požadavky. U vás mi bylo dobře, sýr nejíte, takže mi nehrozilo časté stěhování... Ten kousek, který už jste chtěla vyhodit... Byl útulný, dobrý. Sice už starý, tvrdý, všechno bylo oschlé... ale zvykl jsem si...“

Pak se začervenal, a zatímco šťouchal lžičkou do ubrusu, dodal:

„Víte, abych byl upřímný, nejradši bych bydlel v sýru niva. Je tam sice plíseň, a tu nemají rádi všichni... Ale ta plíseň je tak krásná, modrá... Samozřejmě chápu, že vy sýry vůbec nejíte...“

Glykerie měla spoustu otázek. Nerozšíří se plíseň po celém vnitřku lednice? Jak často je třeba měnit sýr za nový? Jak by Benjamín zareagoval, kdyby kousek sýru ochutnala? A pokud by Glykerii sýr zachutnal, byl by rád nebo by se naštvál?

Když se však podívala na sýrového ducha s tvářičkami, zružovělymi od horkého čaje se zavařeninou, rozhodla se, že to vše si mohou vyjasnit později a že mu jeho vysněnou nivu koupí.

„Rozhodnuto,“ řekla si Glykerie, „Zítřka Benjamínovi koupím kousek sýra s modrou plísní. A aby se plíseň nerozšířila, koupím dózu na sýr. S poklopem. A stříbrným táckem, skleněným poklopem a křišťálovým držátkem navrchu, které bude vrhat po celé lednici duhové paprsky. A dneska může duch naposledy přespat ve starém sýru.“

Večer, když už Benjamín usnul na horní polici čistě umyté lednice, Glykerie utírala nádobí.

A napadlo ji: „Co když kromě sýrových duchů existují i další duchové?

Možná se mi zítřka podaří vylákat ducha borůvkové zavařeniny.“

MYŠ GLYKERIE A BORŮVKOVÝ ČAJ

Myš Glykerie nesnášela, když onemocněla. Co je na nemoci dobrého? Sedíš na posteli se svěšenými tlapkami, ocas se potí, a cítíš horko za ušima.

Chodí tě navštívit přátelé a známí, a každý se vyptává:

„Co je s tebou? Snad nejsi nemocná?“ soucitně kroutí hlavou.

„Jsem nemocná,“ potvrzuje Glykerie.

„A kde jsi co chytila?“ zajímají se přátelé a známí.

„Kdo ví,“ neurčitě odpovídá Glykerie.

„Neměla bys chodit tolik bosky, Glykerie,“ projevují vážné obavy přátelé a známí.

V tu chvíli Glykerii přestane bavit odpovídat a otočí se k nim na posteli zády. Přátelé a známí chápou, že nemá smysl se kvůli Glykeriině nezdvořilosti urážet, jelikož nemocná myš nemusí být zcela při smyslech.

Po špičkách odejdou pryč. Dveře se za nimi zavřou a Glykerie je zase sama.

Být nemocná je nuda.

Nebýt její tajné záliby, nikdy by dobrovolně něco tak nudného nedělala.

Glykerie velmi ráda nakupovala léky.

Nikdy nemohla projít kolem lékárny jen tak. Vždyť všechny pilulky jsou tak krásné – růžové, zelené, bílé, a existují i podlouhlé dvoubarevné. Je to tak příjemný pocit, nabrat hrst chladných pilulek, které ti proklouznou mezi prsty. V lékárně se dají koupit také náplasti. Můžeš je přilepit všude, kde tě něco bolí, a pak je odlepit. Je pravda, že pokud se na ně přilepí chlupy, začne to pořádně bolet až tehdy, když je odlepuješ. Proto si Glykerie lepí náplasti jen na dlaně a chodidla. Taky tu prodávají velké bílé tabletky, které můžeš hodit do vody, a pak sedět a obdivovat šumící bublinky. Ale ze všeho nejlepší jsou sladké sirupy, ke kterým dávají malinké barevné lžičky. Lžičky bývají různé – s fialovými proužky na rukojeti, s červenými kytičkami, celé žluté, nebo mají spoustu dalších barev a vzorů. Glykerie takových lžiček nasbírala už spoustu, asi patnáct nebo dvacet šest. Možná i čtyřicet devět. Lžiček si Glykerie obzvláště cenila.

Myška byla v lékárně častým zákazníkem. Lékárníci už se na ni mírně zlobili.

„Glykerie, nemůžeš si kupovat tolik léků.“ říkali jí. „Pilulky a tabletky prodáme pouze tomu, kdo je nemocný. A co je tobě? Nic? Na, tady máš šípkový sirup, k němu dostaneš novou plastovou lžičku. A už jdi. Buď ráda, že jsi zdravá.“

Jistě, je dobře, že do sbírky přibyla další lžička, šestnáctá, dvacátá sedmá nebo padesátá. Jenže jedna lžička, i když je celá šeříkově fialková s fialovými puntíky, srdce nadlouho nezahřeje. Večer se Glykerie těší z nové lžičky, a hned ráno si říká: „Kéž bych si mohla koupit ještě jednu. Ta další bude třeba tmavě modrá s pomněnkově modrými spirálkami.“

Ale jakmile onemocníte, tak vám v lékárně prodají hromadu všeho možného.

Tuto středu šla Glykerie na procházku do borůvčí pochutnat si na borůvkách a zároveň si natrhat borůvkové listy. Je z nich dobrý čaj.

Po procházce se Glykerie vrátila domů. A tehdy si všimla, že má na tlapkách modré fleky. I dlaně měla modré. Glykerie běžela k zrcadlu, aby zkontrolovala jazyk. Ten byl taky celý modrý. Dokonce i špička ocasu, která byla celý svůj život růžová, zmodrala.

Glykerie se zaradovala a běžela do lékárny.

„Prodejte mi,“ povídá, „co nejvíc všelijakých pilulek. A hlavně sirupů! Onemocněla jsem, je to se mnou zlé.“

„Copak se ti stalo, Glykerie?“ ptá se lékárník, zatímco si pro jistotu přisouvá k sobě velkou krabici s vitamínovými sirupy.

„Dostala jsem velmi vážnou nemoc,“ smutně pokyvuje Glykerie. „Nakazila jsem se modravkou.“

„Cože-e-e???“ podivil se lékárník.

„Modravka, říkám,“ vysvětluje Glykerie.

Aby jí uvěřil, položila na prodejní pult modré dlaně, co nejvíc otevřela ústa a vyplázla jazyk.

Str-r-r-ašná modravka!

Když lékárník spatřil Glykeriinu modravku, pokusily se o něj mráčky.

Lekl se tak, že nechtěně shodil celou krabici sirupů na podlahu.

Lahvičky zacinkaly, zarachotily, sirup vytekl zpod pultu až se na podlaze udělala velká lepkavá louže.

Glykerie v louži párkrát přešlápla, začvachtala zadními tlapkami a povídá:

„Myslím, že při modravce by se zadní tlapky v sirupu máchat neměly. Půjdu se umýt a později se ještě zastavím.“

Glykerie sedí na verandě, pije čaj z borůvkových lístků, zadní tlapky ponořené v lavoru s teplou vodou.

Vtom jí přinesou zásilku z lékárny. Na krabici je napsáno, že po rozbitých lahvičkách nezůstala pouze velká louže sirupu, ale také spousta různých plastových lžiček.

Lžičky žádnou újmu neutrpěly, ale teď už je nikdo nepotřebuje. Možná, že Glykerii přijdou vhod?

Odložila sklenici s čajem, otevřela krabici, a opravdu. Krabice byla až po okraj plná pestrobarevných lžiček, ulepených od sirupu.

Glykerie je až do noci umývala a rozdělovala podle barev. Byla šťastím bez sebe.

„Tak,“ pomyslela si, „a teď nemusím být nemocná tak dlouho, dokud radost z celé té krabice lžiček nepomine.“

No a borůvkový čaj si může dopít i ráno.

5 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU

V této části práce se budeme věnovat translátologickému komentáři k našemu překladu. Vlastní překlad vybraných povídek byl dlouhým procesem, v průběhu několika měsíců jsme se k překládanému textu opakovaně vraceli a dodatečně jej upravovali a zdokonalovali.

Vzhledem k rozsahu a povaze naší práce nebudeme provádět podrobnou analýzu všech překladatelských transformací, ale zaměříme se pouze na konkrétní problematické či zajímavé pasáže, se kterými jsme se v průběhu procesu překladu setkali, a které si dle našeho mínění zaslouží bližší komentář. Tyto problémy budou demonstrovány na konkrétních ukázkách z ruského originálu a českého překladu. V některých případech uvedeme více možných variant a vysvětlení, proč jsme se pro dané řešení rozhodli.

5.1 PŘEKLAD NÁZVU DÍLA

Překlad názvu titulu, ať jde o dětskou literaturu či jakékoliv jiné literární dílo, je velmi důležitou součástí překladatelské práce, jelikož název dílo představuje, je první věcí, která čtenáře na knize upoutá a poskytuje prvotní informaci o obsahu textu.

Jiří Levý ve své monografii *Umění překladu* rozlišuje dva typy knižního titulu:

1. **Název popisný** – charakterizuje téma knihy, plní především sdělovací funkci. Často obsahuje jméno hlavní postavy nebo vyjadřuje literární druh (viz *Žizň Klíma Samgina* – *Život Klíma Samgina*).
2. **Název symbolizující** – udává téma, atmosféru nebo problematiku díla jen zkratkovitě. Měl by být snadno zapamatovatelný, výrazný, stručný, ale výstižný (viz *Prestuplenije i nakazanije* – *Zločin a trest*).⁵⁶

Název námi překládaného díla v originále zní *Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни*, což můžeme doslovně přeložit jako *Myš Glykerie. Barevné a pruhované*

⁵⁶ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7, str. 140-141.

dny. Tento překlad by byl sice formálně správný, avšak v našem prostředí nezvyklý. Ani pro potenciálního čtenáře tento název není dostatečně zajímavý a děj knihy nevystihuje.

Dle výše zmíněné teorie Jiřího Levého se dá originální název částečně zařadit k názvu popisnému (hlavní titul *Мышь Гликерия*) a částečně i k názvu symbolickému (podtitul *Цветные и полосатые дни*).

Podle Zlaty Kufnerové není třeba vyhýbat se v názvu literárního díla neznámým osobním jménům, pokud se v češtině dají bez potíží přechylovat a skloňovat.⁵⁷ Dále poukazuje, že při překladu titulu s ohledem na kulturní systém a stylové zvyklosti daného jazyka je občas nutné přizpůsobit syntaktickou strukturu titulu běžným domácím podobám.⁵⁸

Vzhledem k tomu, že se jedná o soubor krátkých příběhů ze života myši Glykerie, považovali jsme za důležité zachovat v názvu titulu jméno hlavní hrdinky. Vlastní jméno Glykerie, které je součástí názvu díla, signalizuje čtenářům, že nejde o originál, nýbrž o dílo přejeté z cizího prostředí.⁵⁹

Zvažovali jsme například tyto názvy díla: *Myš Glykerie a její pestrobarevné dny*, *Pestrobarevný myší svět*, *Neobyčejné příhody / příběhy myši Glykerie* nebo *O neobyčejné myši Glykerii*. Uvažovali jsme také nad titulem podle konkrétního názvu jednoho z příběhů (například *Myš Glykerie a sladké sny*), nicméně takový název by neměl dostatečnou vypovídající hodnotu o obsahu celého díla.

Po pečlivém zvážení všech možností jsme se nakonec přiklonili k názvu *Neobyčejné příběhy myši Glykerie*. Tento název čtenáři přímo napovídá, že nejde o jednu rozsáhlou dějovou linku, ale o více příběhů ze života jedné postavy.

Kromě překladu hlavního titulu jsme se setkali i s překlady názvů jednotlivých povídek. Názvy všech kapitol vždy začínaly stejně – *“Мышь Гликерия и ...“*. Řešení jejich překladu bylo oproti překladu hlavního titulu značně jednodušší. Kupříkladu:

- *Мышь Гликерия и зеленая шкатулка*
- *Myš Glykerie a zelená šperkovnice*

⁵⁷ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština: Co s titulem literárního díla*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica* (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 150.

⁵⁸ Tamtéž, str. 151.

⁵⁹ STRAKOVÁ, Vlasta. *Překládání a čeština: Překládání a vlastní jména*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica* (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 174.

5.2 PŘEKLAD VLASTNÍCH JMEN

Překlad vlastních jmen je jedním z dílčích problémů, s nímž jsme se v průběhu překladatelské práce potýkali. Podle teoretičky překladu Vlasty Strakové by měl překladatel při převodu antroponym zohledňovat grafický systém jazyků, stupeň frekvence a „zdomácnění“ jména a dobové zvyklosti.⁶⁰

Ačkoliv v námi překládaném textu vystupovala spousta postav, vyskytovalo se v něm pouze několik vlastních jmen, z toho naprostá většina jen okrajově, v rámci jedné povídky. Autorka se vyhýbá přehlcení textu vlastními jmény užíváním slov typu *друзья и знакомые, один знакомый*, aj. Jediné a nejdůležitější jméno, které nás provázelo celým textem, je jméno hlavní hrdinky – **Glykerie** (v originále *Гликерия*). Jde o ženské jméno řeckého původu, s významem „sladká“.⁶¹

Toto jméno je v českém prostředí sice neznámé, ale ani v ruskojazyčném prostředí nejde o běžně se vyskytující jméno. Zpočátku jsme uvažovali nad úplnou změnou jména, ale po dlouhých úvahách jsme se přiklonili k variantě jméno Glykerie i přes jeho neobvyklost v překladu zachovat, samozřejmě s ohledem na odlišnost grafických systémů ruštiny a češtiny a s vědomím, že nevhodný překlad tak důležitého jména by mohl celé dílo negativně poznamenat.⁶² Neobvyklost a specifičnost jména Glykerie však symbolizuje výjimečnost hlavní hrdinky.

V textu se objevilo také jedno hypokoristikum od jména Гликерия, a to: *мышка Луша*. Hypokoristikum je domácí, familiární forma křestního jména. Tvoří se nejčastěji krácením začátku (např. Jakub – Kuba) nebo krácením konce jmen (např. Naděžda – Naďa). U některých ruských jmen vznikla hypokoristika postupným zkracováním a střídáním těchto dvou postupů (např. Aleksandr – Aleksaša – Saša – Sašura – Šura).⁶³ Takovým způsobem vzniklo i hypokoristikum *Luša*. My jsme v češtině místo sufixu -a přidali sufix -ka. Tím jsme vytvořili spojení *myška Luška*.

⁶⁰ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica* (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 172-173.

⁶¹ Гликерия – значение имени, женское греческое имя [online]. [cit. 2022-6-14]. Dostupné z: <https://imena-znachenie.ru/imena/glikeriya.html>.

⁶² STRAKOVÁ, Vlasta. *Překládání a čeština: Překládání a vlastní jména*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica* (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 174.

⁶³ Tamtéž.

V tabulce níže uvádíme další jména, se kterými jsme se v textu setkali a která jsme přeložili jejich českými ekvivalenty, pomocí metody transkripce. Transkripce je způsob přepisu lexikální jednotky originálu pomocí její zvukové podoby.⁶⁴

Ромуальд	Romuald
Вениамин	Benjamín
Астра	Astra
Олеандра	Oleandra

Dále se v textu objevilo jméno *Андалузия*. To jsme převedli z grafického systému ruštiny do grafického systému češtiny jako *Andalusie*. Ve správném významu jde o název autonomní oblasti ve Španělsku.

V jedné z povídek byly jako jména užity názvy květin. Dvě z nich (*Астра*, *Олеандра*) jsme přeložili transkripcí (viz tabulka výše). Jméno *Роза* jsme přeložili jako *Růženka*, jelikož toto jméno je v českém kontextu dobře známé. Při překladu posledního jména/názvu květiny – *Сенфолия остролистая* – nám byl velmi nápomocen příspěvek na blogu autorky knihy, ve kterém píše, že žádná taková květina neexistuje, že jde o pseudonázev, který si sama vymyslela. Existuje však *Сентолия*, což je druh fialky.⁶⁵ Dohledali jsme, že přesněji jde o *africkou fialku* (odborný název: *Saintpaulia*). Rozhodli jsme se zachovat autorčin úmysl a vytvořili jsme název neexistující rostliny – *Fialka ostrolistá*.

5.3 PŘEKLAD TERMÍNŮ

Přestože jde o text umělecké literatury určený pro děti, a ne o text odborný, vyskytuje se v něm i několik termínů. My se v této kapitole pozastavíme především u básnických termínů, které zazněly v jedné z povídek. K většině termínům nám nečinilo

⁶⁴ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3417-9, str. 36.

⁶⁵ Лестница на чердак – блог Дины Сабитовой, *Верхний пост* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://feruza.livejournal.com/2208234.html>.

problém najít v češtině vhodný ekvivalent (viz první čtyři termíny v níže uvedené tabulce). Problematická situace nastala při převodu termínu *анжамбеман*. Tento termín pochází z francouzštiny a znamená: „přesah významového celku z jednoho verše do druhého“. Do češtiny se dá přeložit jako *enjambement* (výslovnost [anžanibmá]).⁶⁶

Potřebovali jsme však, aby slovo zapadalo do daného kontextu povídky, kdy si myš Glykerie pročetla ve slovníku abecedně řazené poetické pojmy a dosazovala jim své vlastní významy. Tento termín byl zmíněn mezi termíny *anapest* a *bílý verš*, nemohli jsme proto použít překlad *enjambement*. Ten by se nehodil ani z toho důvodu, že čtenáři nevědí, jak ho správně přečíst, což by vyžadovalo uvedení správné výslovnosti v poznámce pod čarou. Pravý význam daného termínu zde nehraje žádnou roli, a tak jsme si mohli dovolit v překladu dosadit úplně jiný termín, který lépe zapadá do kontextu. Kdyby však šlo o text odborného stylu nebo by význam termínu byl pro text důležitý, k tomuhle řešení bychom se uchýlit nemohli.

Ve *Slovníku literární teorie* jsme našli jiný vhodný termín (*bakchej*)⁶⁷, který jsme mohli do textu dosadit, aniž by narušoval atmosféru děje a aniž by čtenář poznal, že tento termín není původní.

Амфибрахий	Amfibrach
Анапест	Anapest
Белый стих	Bílý verš
Верлибр	Volný verš
Анжамбеман	Bakchej

Mezi termíny můžeme také zařadit dva druhy sýrů, které se v textu objevily. Pro tyto termíny sice existují výrazy i v češtině, my jsme se je však rozhodli pro českého čtenáře zjednodušit a použít metodu naturalizace.

⁶⁶ Slovník-cizich-slov-abz.cz. *Pojem enjambement*. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/enjambement-anzanibma>.

⁶⁷ VLAŠIN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. V Praze: Československý spisovatel, 1977, str. 40.

Маасдам	ementál
Дор Блю	niva

5.4 PŘEKLAD REÁLÍÍ

Vychodilová uvádí, že reálie jsou zpravidla předměty materiální kultury, charakteristické pro daný národ, vyjadřující národní identitu a kolorit. Je proto důležité, aby překladatel reálii správně chápal, a v případě jemu neznámé reálie zjistil její význam a adekvátně a srozumitelně jej v překladu předal čtenáři.⁶⁸

My jsme se v průběhu překladu setkali s reáliemi, které můžeme zařadit do kategorie jídla a nápojů. Nejprve uvedeme ruský originál, pak český překlad a komentář, proč jsme se pro daný překlad rozhodli, popřípadě zmíníme další varianty překladu, které jsme zvažovali.

- *Холодная окрошка – хорошая штука.*
- *Studená polévka je skvělá věc.*

Окрошка je studená polévka typická pro ruskou kuchyni. Tato reálie je známá i v našem prostředí, recept na její přípravu je v českých internetových zdrojích snadno dohledatelný, a tak jsme mohli v překladu využít transkripci. Avšak s ohledem na kontext textu, ve kterém nebyla zmíněná žádná bližší informace o polévce (např. výčet ingrediencí, postup přípravy), kromě toho, že se podává studená, rozhodli jsme se tuto reálii generalizovat. Zachovali jsme pouze nejdůležitější informaci pro náš kontext, a to, že jde o polévku, která se podává studená. Vycházejíce z předpokladu, že dítě tuto polévku nezná, museli bychom kromě využití transkripce přidat i doplňující vysvětlení, což by dle našeho mínění působilo rušivě a odvádělo pozornost od hlavního příběhu povídky.

⁶⁸ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3417-9, str. 60 - 61.

- *Интересно, белый стих – он какой? Совсем белый, как свежий снег под ярким солнцем, или палевый, как топленое молоко?*
- *Jak ale bílý verš vypadá? Je úplně bílý jako čerstvý sníh pod jasným sluncem nebo béžový jako vanilkové mléko?*

Při překladu jedné z povídek jsme se setkali s pojmem *топленое молоко*. Jedná se o mléčný produkt, který se vyrábí z plnotučného mléka jeho převařením a následným dlouhým prohříváním. Топленое молоко je tradičním pokrmem ruské, běloruské a ukrajinské kuchyně, dříve připravovaným v tradičních ruských pecích.⁶⁹

Doslovně se tento pojem dá přeložit jako *pečené mléko*, což by ovšem českému čtenáři, neznalému této realie, znělo zvláště. V jedné části Glykerie používá tento pojem v úvaze o barvě bílého verše. Pro *топленое молоко* je totiž typická mírně béžová/nažloutlá barva. Proto jsme nemohli v překladu použít obyčejné výrazy *kakao* nebo *mléko*, které by byly v textu pochopitelnější. Nemohli jsme použít ani výraz *kondenzované mléko*, které se sice svou barvou podobá barvě původního výrazu, ale kdyby Glykerie pila horké kondenzované mléko, působilo by to nepatřičně. V daném kontextu nám proto přišlo nejvhodnější použít výraz *vanilkové mléko*, které má podobnou barvu jako *топленое молоко*, aby Glykeriiny úvahy dávaly čtenáři smysl.

- *Вениамин пил чай с вареньем и рассказывал:*
- *Benjamín pil čaj se zavařeninou a vyprávěl:*

Dalším příkladem, který poukazuje na kulturní rozdíly mezi zvyklostmi ruského a českého národa, je výraz *чай с вареньем*. V Rusku je pití čaje velmi populární a jedním z nejoblíbenějších způsobů jeho přípravy je dochucování zavařeninou. My jsme nejprve zamýšleli toto spojení adaptovat pro naše prostředí jako *čaj s medem*. Nakonec jsme se však rozhodli zachovat toto kulturní specifikum a dát přednost metodě exotizace před naturalizací a přeložit jej jako *čaj se zavařeninou*. Učinili jsme tak i proto, že v dané povídce se vyskytují dvě zmínky o borůvkové zavařenině, a tak použití slova *zavařenina* dává v kontextu větší smysl, než *med*.

⁶⁹ Dom-eda.com. *Топленое молоко*. [online]. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://dom-eda.com/ingredient/item/toplenoe-moloko.html>.

5.5 PŘEKLAD PŘECHODNÍKŮ

Pro ruskojazyčný text je typické zhušťování (kondenzace) obsahu, čehož se docíluje užíváním jmenných konstrukcí a přechodníků. V současné češtině se však přechodníky běžně nepoužívají, tyto tvary sloves považujeme za archaické.

Zdeňka Vychodilová doporučuje 4 hlavní způsoby, jak k překladu přechodníků z ruštiny do češtiny přistupovat:

1. Překlad předložkovou vazbou;
2. Překlad hlavní větou;
3. Překlad vedlejší větou;
4. Překlad přechodníku přechodníkem – jde o okrajový způsob.⁷⁰

Předmětem naší práce je text dětské literatury, proto by měl autor volit spíše jednodušší větné kompozice, aby byl text čtivý a pochopitelný. K prvním třem výše uvedeným způsobům překladu přechodníků (čtvrtý jsme nepoužili) přiřadíme konkrétní příklady z textu:

Ad. 1.:

- *Сидишь себе на постели, свесив лапки, хвост потеет, за ушами жарко.*
- *Sedíš na posteli se svěřenými tlapkami, ocas se potí, a cítíš horko za ušima.*

Ad. 2.:

- *И, чтобы ей совсем поверили, синие ладошки на аптечный прилавок положила и рот во всю ширину раскрыла, высунув язык.*
- *Aby jí uvěřil, položila na prodejní pult modré dlaně, co nejvíc otevřela ústa a vylázla jazyk.*

Ad. 3.:

- *«Скоро ночь, – подумала, вылезая из-под стола, Гликерия.*
- *„Brzy bude noc,“ pomyslela si Glykerie, zatímco vylézala zpod stolu.*

⁷⁰ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3417-9, str. 46.

5.6 PŘEKLAD ALUZÍ

Podle *Slovníku literární teorie* je aluze, neboli narážka, „nepřímý odkaz k politickému, historickému, literárnímu aj. kontextu, začleněný do stavby literárního díla.“⁷¹ Aluzi autor vždy provádí záměrně a vždy odkazuje mimo dané dílo. Může odkazovat v podstatě na cokoli a může se vyskytovat nejen v literárním díle, ale např. také ve filmu, divadle, hudbě nebo malířství. Problémem aluzí je to, že ji nemusí čtenář rozpoznat. Pokud ji čtenář neodhalí, nedochází k dezinterpretaci díla, ale bez povšimnutí si tohoto aspektu může být ochuzen o požitek z četby.⁷²

Hned v první povídce jsme narazili na druh zvířete *мексиканский тушкан*. Po nelehkém průzkumu jsme zjistili, že jde o smyšlené zvíře, jehož název vymysleli ruští spisovatelé Ilja Ilf a Jevgenij Petrov ve svém satirickém románu *Dvanáct křesel*. My jsme v námi překládaném textu využili již existující český překlad Naděždy Slabihoudové z roku 1959, tedy *mexický tarbík*.⁷³

Tento pojem můžeme považovat za aluzi na výše zmíněný román. Za zmínku stojí, že aluzi v dané povídce vytvořila také ilustrátorka, která na obrázku s vizitkami (viz příloha) nazvala firmu, která vyrábí vizitky, „*Elff&Peroff*“.⁷⁴

V ruskojazyčném prostředí se pojem *мексиканский тушкан* používá pro vyjádření posměšku nad něčím levným, co se snaží vypadat draze, nebo také pro psa neznámého plemene.

- «Родилась бы я, например, *мексиканским тушканом*», – думала в это время Гликерия.
- „*Kdybych se narodila, například jako mexický tarbík*,“ přemýšlela zrovna Glykerie.

⁷¹ VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. V Praze: Československý spisovatel, 1977, str. 18.

⁷² ZAPLETAL, Petr. *Co je aluze*. In: *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské university*, 2004.

⁷³ IL'F, Il'ja Arnol'dovič a Jevgenij Petrovič PETROV. *Dvanáct křesel*. Praha: Svět sovětů, 1959, str. 155.

⁷⁴ SABITOVA, Dina. *Myš Glikерия. Cvetnye i polosatye dni*. 2. vyd. Moskva: Rozovyj žiraf, 2012. ISBN 978-5-903497-88-1, str. 8.

5.7 PŘEKLAD FRAZEOLOGISMŮ

Součástí překladatelovy práce je překlad frazeologismů. Jde o úkol nelehký, vyžadující notnou dávku kreativity a dobrou orientaci ve frazeologii obou jazyků, aby frazeologismy dokázal v textu rozpoznat. To vůbec neulehčuje fakt, že se neustále objevují nové a nové frazeologismy.

Lingvista František Čermák definuje frazeologismus jako „ustálené spojení slov, popř. jiných jednotek, jehož význam je zpravidla (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek a které je svou povahou víceméně jedinečné v tom smyslu, že některá z jeho složek (popř. žádná) stejným způsobem v jiném spojení nefunguje, popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném.“⁷⁵

Z uvedené definice vyplývá, že ačkoliv se frazeologismus skládá z více komponentů, při překladu je třeba pohlížet na něj jako na jeden celek. Přeložením jeho jednotlivých komponentů odpovídající frazém v cílovém jazyce v naprosté většině případů nedostaneme.

Podle Strakové při překladu frazeologismů nejde ani tak o překlad, nýbrž o substituování, dosazování toho, co se v daném jazyce v dané situaci říká.⁷⁶

Olga Krijtová tvrdí: „Obecně platí, že idiomy, frazeologismy a přirovnání překládáme českým ekvivalentem.“⁷⁷ Ne vždy však v jazyce překladu ekvivalent existuje. Často se setkáváme i s bezekvivalentními frazeologismy, kdy nám nezbyvá nic jiného, než využít vynalézavost a význam frazeologismu přenést pomocí opisu.

Ani při překladu našich povídek jsme se frazeologismům nevyhnuli, několik z nich si zde v rámci této kapitoly ukážeme s bližším vysvětlením.

⁷⁵ ČERMÁK, František. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Praha: Univerzita Karlova, 1982, str. 17.

⁷⁶ STRAKOVÁ, Vlasta. *Překládání a čeština: K překládání frazeologie*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica* (H & H). ISBN 80-85787-14-8, str. 85-86.

⁷⁷ KRIJTOVÁ, Olga a Veronika ter HARMSEL HAVLÍKOVÁ. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Apostrof, 2013. ISBN 978-80-87561-28-7, str. 49.

- *Хвост по-своему любил Гликерию и всю Гликерину жизнь служил ей верой и правдой.*
- *Оcas svým způsobem Glykerii miloval a celý život jí oddaně sloužil.*

Idiom *служить верой и правдой* se používá ve významu *věrně, oddaně sloužit*. My jsme v překladu vybrali spojení *oddaně sloužit*. Další možností, o které jsme uvažovali, bylo spojení *věrně a spolehlivě sloužit*.

- *«Конечно-конечно, хвост у мексиканского тушкана – не моему чета», – грустно подумала Гликерия перед зеркалом.*
- *„Kdepak, ocasu mexického tarbika se ten můj nemůže vyrovnat,“ povzdechla si Glykerie před zrcadlem.*

Idiom *кто не чета кому, чему* se používá při srovnávání, když je někdo, něco lepší než někdo, něco jiného. Glykerie v textu srovnává vzhled svého ocasu s ocasem mexického tarbika. V češtině existují například ekvivalenty *nesahat někomu ani po kotníky* nebo *být o třídu výš*,⁷⁸ které se však do překladu nehodily. V našem případě jsme pro Glykeriiny myšlenky, že její ocas není dostatečně dobrý, zvolili spojení *nemůže se vyrovnat*.

- *Дорогу Гликерия знала наизусть и могла идти с закрытыми глазами.*
- *Cestu Glykerie znala nazpaměť a mohla jít se zavázanýma očima.*

Slovní spojení *с закрытыми глазами* se dá přeložit doslovně jako *se zakrytýma očima*. Jde o úplné ekvivalenty. Znamená to, že si někdo něco pamatuje tak dobře, že nad tím nemusí ani přemýšlet. My jsme v daném spojení přídavné jméno *zakrytýma* nahradili v češtině častěji užívaným *zavázanýma*.

⁷⁸ STĚPANOVÁ, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1750-9, str. 837.

- *Гликерия бросила лопух и побежала вперед со всех лап.*
- *Glykerie zahodila lopuch a rozběhla se vpřed, co jí tlapky stačily.*

Autorka v této části textu upravila ruský frazeologismus *со всех ног* nově vytvořeným frazeologismem *со всех лап* se stejným významem – velmi rychle běžet, rozběhnout se. V češtině s tímto významem existují např. ekvivalenty *běžet, co tu nohy stačí, běžet o sto šest, utíkat jako zajíc* (ve smyslu utíkat před někým).⁷⁹ Zvažovali jsme také možnost dosadit do překladu analogický idiom *ze všech sil*. Aby se nevytratila autorčina hra se slovy, rozhodli jsme se nakonec také upravit ustálené české spojení *z co jí nohy stačily* na *co jí tlapky stačily*.

- *А перед сном Гликерия ещё раз в литературный словарь заглянула, так, от нечего делать.*
- *A před spaním Glykerie měla dlouhou chvíli, a tak ještě jednou nahlédla do poetického slovníku.*

Slovní spojení *от нечего делать* se používá, když se někdo nudí, nemá co dělat. V češtině pro vyjádření této situace existuje odpovídající idiom *mít dlouhou chvíli*.

⁷⁹ STĚPANOVÁ, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1750-9, str. 455.

ZÁVĚR

Tématem předložené bakalářské práce byl překlad vybraných pohádek z knihy *Neobyčejné příhody myši Glykerie* od současné ruské spisovatelky Diny Sabitovy. Součástí práce byla i teoretická část, kde jsme stručně uvedli problematiku dětské literatury, a komentář k překladu. Pro co nejobektivnější pohled na věc jsme vycházeli z mnoha zdrojů, jak knižních, tak internetových. Většina publikací o teorii dětské literatury byla staršího vydání, proto jsme k těmto zdrojům přistupovali s jistou obezřetností a důkladně informace prověřovali, abychom se ujistili, že jsou i nyní stále aktuální.

Než jsme se dostali k hlavní náplni práce, čímž bylo vytvoření adekvátního překladu zmiňovaného díla, nejprve jsme se v teoretické části zaměřili na žánr dětské literatury jako takový, uvedli si jeho definici a ozřejmili důležité pojmy s dětskou literaturou související. Dále jsme se zabývali nejrozšířenějším dělením dětské literatury na základě věku čtenáře a dvěma žánrovými rozděleními – z hlediska historického a hlediska věkového. Je však třeba mít na paměti, že vývoj každého dítěte je individuální, a to, co jeden čtenář přečte ve věku osmi let, jiný nemusí zvládnout ani v desíti letech, z čehož plyne, že v děleních neexistují žádné striktní hranice. Následně jsme se konkrétněji zaměřili na žánr pohádky, do kterého spadá námi překládané dílo, a také na roli ilustrace v dětské literatuře.

Při psaní kapitoly o specifikách překladu dětské literatury jsme narazili na nedostatek zdrojů, zabývajících se touto problematikou, z čehož si dovoluujeme vyvodit, že tento obor je teoretiky překladu opomíjen. Při překladu dětské literatury je zásadní zohlednit specifické potřeby a charakteristické znaky věkové skupiny dětského publika, kterému je kniha určena.

Ve druhé kapitole jsme se seznámili s autorkou D. Sabitovou. Kapitola začíná stručnou biografií a pokračuje nastíněním spisovatelčiny tvorby. Třetí kapitola je věnována podrobnostem vzniku a rozboru knihy *Neobyčejné příběhy myši Glykerie*, jenž je autorčinou první napsanou knihou.

Během samotného překládání a následné tvorbě komentáře k překladu jsme se přesvědčili, že umělecký překlad pro děti rozhodně není jednoduchá záležitost, jak může neznalému člověku na první pohled připadat. Překlad dětské literatury je stejně tak, ne-li více, náročný jako umělecký překlad pro dospělé.

Při tvorbě vlastního překladu jsme se snažili zohledňovat cílového čtenáře (či posluchače) a volit vhodné jazykové prostředky. Překlad jsme vytvářeli tak, aby se nejen dobře četl, ale aby se i dobře přednášel. Přiznáváme, že jsme se několikrát vědomě dopustili generalizace a reálie a termíny zjednodušovali, pouze ale v situacích, kdy se nám to zdálo nezbytné a kdy i přes zjednodušení původní sdělení neztratilo svůj význam.

Na závěr bychom rádi dodali, že díky této práci jsme nabyli spoustu nových znalostí. Jelikož se jednalo o naši první zkušenost s překladem takového velkého rozsahu, samotné vytváření překladu představovalo velkou výzvu, která nám dala obohacující zkušenosti do budoucna a pomohla uvědomit si oblasti, ve kterých je třeba, abychom se nadále vzdělávali.

РЕЗЮМЕ

Основной темой а также главной целью нашей бакалаврской работы является художественный перевод выбранных рассказов из детской книги «Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни», написанной современной русской писательницей для детей Диной Сабитовой. Наш перевод является первым переводом этой книги с русского языка на чешский, а также первым произведением писательницы Сабитовой, переведенным на чешский язык. Из-за ограниченного объёма бакалаврской работы для нашего перевода было выбрано только восемь отдельных историй из двенадцати сказок.

Нашей главной задачей является осуществление адекватного перевода с соблюдением всех принципов художественного перевода, чтобы он был понятен для чешского детского читателя и одновременно не отклонялся от оригинальных мыслей и идей автора исходного текста.

Данную тему мы выбрали потому, что современная русская детская литература является очень малоизученной темой для перевода на чешский язык. В настоящее время на чешском рынке существует огромное количество зарубежных книг, но, к сожалению, детские книги русских авторов переводятся очень мало. Поэтому мы хотим своей работой привнести вклад в распространение русской детской литературы среди чешских читателей. Также считаем выбранную нами книгу настолько оригинальной и интересной своим содержанием и идеями, что могла бы вызвать интерес также у чешской аудитории.

Бакалаврская работа разделена на две основные части – теоретическую и практическую. Теоретическая часть состоит из трех глав и предшествует ей предисловие, включающее в себя главные цели и задачи данной работы.

Теоретическая часть начинается с определения термина детской литературы. По мнению экспертов, детская литература является частью национальной и мировой литературы, которая имеет специально оформленную эстетическую функцию для удовлетворения интересов читателей, их потребностей и способностей. Это достигается темами, направленными на мир детства и юности, простой композицией и языком.

Вторая глава содержит двое разделение детской литературы – онтогенетическое (по возрасту читателей) и генологическое (по литературным видам и жанрам). Специалисты выделяют три основные группы произведений по возрасту: произведения для детей дошкольного возраста (3-6 лет), младшего школьного (6-11 лет) и старшего школьного возраста (11-15 лет).

Так как выбранное литературное произведение «Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни» является авторской сказкой, в теоретической части приводится информация о жанре сказки. С исторической точки зрения существуют три основные группы сказок: фольклорная (или народная), литературная и авторская.

Потом следует параграф об особенностях детской литературы и ее перевода. Переводчику сначала необходимо понять, кто является адресатом его сообщения, сколько ему лет и как для него приспособить свой перевод. В детской литературе существуют два адресата – ребенок и его родитель, который обычно выбирает книгу, которую потом будет своему ребенку читать вслух. Поэтому очень важно, чтобы детское произведение было интересно также и родителю. Кроме этого при переводе литературы для детей надо уделять внимание авторскому стилю, выбору и игре слов, конструкциям предложений и, не на последнем месте, культурным спецификам, включая реалии, устойчивые выражения или фразеологизмы.

Важное место в детской литературе занимает также иллюстрация. Картинки помогают детям, не умеющим еще читать, воспринимать и понимать сюжет. Также иллюстрация является главным фактором, понравится или нет книга ребенку, так как это первая вещь, которую он увидит и узнает о книге.

Последние главы теоретической части посвящены жизни и творчеству писательницы Дины Сабитовой и ее литературному произведению «Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни». Дина Сабитова является автором пяти книг для детей и подростков, три из которых посвящены теме сиротства, усыновления и приемных семей. Книги «Сказки про Марту», «Где нет зимы» и «Три твоих имени» представляют эти темы. В эти книги привнесла свой личный опыт, поскольку в 2007 году у них в семье появилась приемная дочь. В этом же году она получила литературную премию «Заветная мечта» за свою первую опубликованную книгу «Цирк в шкатулке», благодаря которой стала широко известной. По мнению Дины Сабитовой, каждая детская книга должна иметь счастливый конец. Если книга

заканчивается грустно, то это уже не может считаться детской книгой. Правильная детская книга должна давать детям надежду, что все всегда будет хорошо.

«Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни» является первой написанной книгой писательницы, с которой связано ее рождение как детского писателя. Сабитова книгу начала писать еще в 2004 году. В 2006 году некоторые рассказы были опубликованы в детском журнале «Кукумбер», но книга нашла своего издателя только в 2011 году. Переводимая нами книга представляет собой 12 коротких самостоятельных необычных историй из повседневной жизни главной героини – мыши Гликерии. Книгу иллюстрировала художница Алика Калайда, старшая сестра Дины Сабитовой. В рамках данной главы мы осуществили анализ произведения, дали характеристику персонажам, включая главной героини, о которой Сабитова говорит, что она является прототипом ее любимой старшей сестры. Также изучили главные языковые особенности сказок. Как и в традиционных народных сказках, так и в этой авторской сказке мы видим неопределенность событий и времени.

Сказки написаны литературным языком, в котором Сабитова использует богатый словарный запас, игру слов, фразеологизмы, а порой, на наш взгляд, слишком сложную для детей терминологию. В первой сказке можно заметить аллюзию на популярный советский роман авторов Ильфа и Петрова – Двенадцать стульев.

Писательница создала фантастический мир, в котором обитают только грызуны. Из текста читатель не узнает их имени и не определит отдельные виды этих персонажей. С помощью веселых и цветных иллюстраций читатель должен сам попытаться угадать, кто есть кто.

Самой важной частью нашей бакалаврской работы является выполненный нами перевод выбранных рассказов и переводческий комментарий, описывающий выбранные решения переводчика.

Пятая и последняя глава, посвященная транслатологическому комментарию, разделена на семь меньших параграфов, занимающихся такими переводческими проблемами, как перевод названия произведения, личных имен, терминов, реалий, деепричастий, аллюзий и фразеологизмов. Из-за ограниченного объема нашей

бакалаврской работы мы выбрали только некоторые проблематичные и интересные явления, с которыми мы в процессе нашей переводческой работы столкнулись. В некоторых случаях мы приведем больше возможных вариантов и причины, по которым мы остановились на выбранном нами варианте.

В конце работы находится заключение, резюме на русском языке и список используемых источников. В приложении находится исходный текст перевода и примеры иллюстраций Алики Калаиды.

Некоторые считают, что перевод детской литературы не очень сложный и не уделяют его проблематике должного внимания. Надеемся, что нашей работой с переводом мы показали, что детская литература заслуживает большего внимания и ее перевод достаточно интересен и сложен. Детей часто недооценивают, хотя детский читатель является очень требовательным и внимательным наблюдателем.

Благодаря проделанной работе мы получили новые знания и новые навыки по работе с переводом. Поскольку речь шла о нашем первом опыте с переводом такого объема, то создание данного перевода представляло собой серьезный вызов, который дал нам новый и богатый опыт и помог нам осознать, в каких областях нам необходимо улучшить свои знания для будущей работы.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

KNIŽNÍ ZDROJE

- ČERMÁK, František. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Praha: Univerzita Karlova, 1982.
- GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti (s ukázkami textů): Učebnice pro 2. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách*. Praha: SPN, 1987. Učebnice pro střední školy.
- HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie*. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
- HRABÁK, Josef. 1977. *Úvod do studia literatury*. Praha: SPN.
- CHALOUPKA, Otakar. *O literatuře pro děti*. Praha: Československý spisovatel, 1989. Puls (Československý spisovatel).
- IL'F, Il'ja Arnol'dovič a Jevgenij Petrovič PETROV. *Dvanáct křesel*. Praha: Svět sovětů, 1959.
- KRIJTOVÁ, Olga a Veronika ter HARMSEL HAVLÍKOVÁ. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Apostrof, 2013. ISBN 978-80-87561-28-7.
- KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština: Co s titulem literárního díla*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica (H & H)*. s. 149-153. ISBN 80-85787-14-8.
- KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština: Jak se překládaly a překládají pohádky*. Jinočany: H & H, 1994. *Linguistica (H & H)*. s. 145-149. ISBN 80-85787-14-8.
- LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.
- LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. ISBN 80-7319-020-6.
- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

- NAVRÁTILOVÁ, Hana. *Literatura pro děti: Distanční studijní podpora*. Zlín, 2018.
- NEZKUSIL, Vladimír. *Spor o specifičnost dětské literatury*. Praha: Albatros, 1971. Knižnice teorie dětské literatury (Albatros).
- POLIAK, Ján a Zlatko KLÁTIK. *O literatúre pre mládež: učebnica pre pedagogické inštitúty*. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1963.
- SABITOVA, Dina. *Myš Glikeriya. Cvetnye i polosatyje dni*. 2. vyd. Moskva: Rozovyy žiraf, 2012. ISBN 978-5-903497-88-1.
- SEGI LUKAVSKÁ, Jana, ed. *Dítěti vstříc: teorie literatury pro děti a mládež*. Brno: Host, 2018. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7577-413-2.
- STRAKOVÁ, Vlasta. *Překládání a čeština: K překládání frazeologie*. H & H, 1994. Linguistica (H & H). s. 85-89. ISBN 80-85787-14-8.
- STRAKOVÁ, Vlasta. *Překládání a čeština: Překládání a vlastní jména*. H & H, 1994. Linguistica (H & H). s. 172-176. ISBN 80-85787-14-8.
- TENČÍK, František. *Četba mládeže v počátcích obrození*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Teorie dětské literatury.
- TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU, 1992. ISBN 80-7040-055-2.
- VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. V Praze: Československý spisovatel, 1977.
- VRAŠTILOVÁ, Olga. *Dětská literatura a čtenářská gramotnost v cizím jazyce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-529-5.
- VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedenje v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3417-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Dom-eda.com. *Топленое молоко* [online]. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://dom-eda.com/ingredient/item/toplenoe-moloko.html>.

Litres.ru, *Дина Сабитова – Об авторе* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.litres.ru/dina-sabitova/ob-avtore/>.

Ohota-na.livejournal.com, *Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой* [online]. 2012 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohota-na.livejournal.com/95237.html>.

Prodetlit.ru, *Сабитова Диана Рафисовна* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: https://prodetlit.ru/index.php/Сабитова_Диана_Рафисовна.

Redakzia, 2012, *Дина Сабитова. Мышь Гликерия*, [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MHz6r7yiKcE>.

Tnv.ru, *Дина Сабитова: «Коста-Рика страдает из-за закрытых границ и зависит от туризма» - видео* [online]. 2020 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://tnv.ru/articles/dina-sabitova-kosta-rika-stradaet-iz-za-zakrytykh-granits-i-zavisit-ot-turizma-video/>.

ZAPLETAL, Petr. *Co je aluze*. In: Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity [online]. 2004 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/104916/V_BohemicaLitteraria_07-2004-1_4.pdf?sequence=1.

Во!круг книг – Блог Центральной библиотеки им. А. С. Пушкина и библиотек Челябинска, *Сказки для взрослых и детей Дины Сабитовой* [online]. 2019 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: http://vokrugknig.blogspot.com/2019/05/blog-post_70.html.

Дремота - Сказки на ночь, перед сном, 2020. *Мышь Гликерия. Все части*, [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLNxvpdm0u8-vryC6MJvKk0snguhgDP-rV>.

Гликерия – значение имени, женское греческое имя [online]. [cit. 2022-6-14]. Dostupné z: <https://imena-znachenie.ru/imena/glikeriya.html>.

Издательство Розовый жираф. *Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z:

https://www.pgbooks.ru/books/book/4882/?sphrase_id=183097.

Лестница на чердак – блог Дины Сабитовой, *Верхний пост* [online]. 2020 [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://feruza.livejournal.com/2454180.html>.

РЕБКО. *Особенности перевода детской литературы* [online]. Минск: Минск: БГУ, 2017 [cit. 2022-06-21]. ISBN 978-985-500-282-7. Dostupné z:

http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/165188/1/Ребко_А._В.%20ОСОБЕННОСТИ%20ПЕРЕВОДА%20ДЕТСКОЙ%20ЛИТЕРАТУРЫ.PDF

24smi.org, *Дина Сабитова* [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z:

<https://24smi.org/celebrity/111571-dina-sabitova.html>.

SLOVNÍKY A PŘÍRUČKY

Korpus.cz - Český jazykový korpus. [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z:

<https://www.korpus.cz>.

Gramota.ru – Справочно-информационный портал русского языка. [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <http://gramota.ru>.

Internetový slovník současné češtiny. Nechybujte.cz [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/slovník-soucasnecestiny>.

Morfologija.ru – Морфологический словарь русского языка [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <http://www.morfologija.ru/>.

Slovník-cizich-slov-abz.cz – Slovník cizích slov [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>.

Slovník.seznam.cz – Rusko-český slovník [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/>.

Slovník-synonym.cz – slovník českých synonym [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.slovník-synonym.cz>.

STĚPANOVÁ, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1750-9.

ZDROJE OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 2: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и томатный соус. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 3: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и хорошие сны. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 4: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и холодная окрошка. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 5: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и зелёная шкатулка. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 6: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и серебряный карандаш. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 7: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и чистый холодильник. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Obrázek 8: Мышь Гликерия. Цветные и полосатые дни: Мышь Гликерия и черничный чай. In: www.litlife.club [online]. [cit. 2022-6-22]. Dostupné z: <https://litlife.club/books/268184/read>

Fotografie Diny Sabitovy: Интервью с детской писательницей Диной Сабитовой. In: www.ohota-na.livejournal.com [online]. [cit. 2022-6-15]. Dostupné z: <https://ohotana.livejournal.com/95237.html?view=557317#t557317>

6 PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: ORIGINALNÍ TEXT

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ. ЦВЕТНЫЕ И ПОЛОСАТЫЕ ДНИ

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И ТОМАТНЫЙ СОУС

Мышь Гликерия стояла перед зеркалом и хмуро оглядывала себя. Себе Гликерия не нравилась. Гликерии казалось, что её жизнь не удалась.

Вот хвост. Разве это хвост? Просто неприлично называть это тощее и голое убожество хвостом. Конечно, если повернуться вот этим боком и немного изогнуть талию, то мерзкого хвоста почти не видно.

И можно представить себе на его месте... Представить себе на его месте...

Хвост мотался туда-сюда, отвлекая Гликерию от мыслей о прекрасном... Хвост нервничал.

Хвосту казалось, что его жизнь не удалась.

Вот Гликерия. Хвост по-своему любил Гликерию и всю Гликерину жизнь служил ей верой и правдой. Свивался аккуратной дугой, или торчал вверх тонким стебельком, или водил кончиком по сторонам – всё, что хотела Гликерия, – всё исполнял хвост...

Ну да, на него часто лип всякий мелкий сор, иногда хвост был мокрый и, пожалуй, не всегда чистый... Но ведь хвост старался. И потом – разве другие мышинные хвосты намного лучше? Нет, некоторые знакомые хвосты даже короче. А один ближайший родственник – крысиный хвост – тот и вовсе лысый.

Только Гликерия своим хвостом недовольна. Разумеется, есть животные, у которых хвост и попушистее будет. Но тут уж сам хвост не виноват. Зачем же глупая Гликерия родилась мышью? Родилась бы, например...

«Родилась бы я, например, мексиканским тушканом», – думала в это время Гликерия.

Как-то раз в журнале Гликерия увидела картинку чего-то пушистого, покрытого нежно-пепельным мягким мехом. Гликерия в те времена ещё не умела читать. Но она решила: именно так должен выглядеть мексиканский тушкан – животное далёкое и прекрасное.

«Конечно-конечно, хвост у мексиканского тушкана – не моему чета», – грустно подумала Гликерия перед зеркалом.

Потом она вышла на улицу прогуляться. Хвост она спрятала под юбку.

– Ах, Гликерия, как поживаешь? – окликали её друзья и знакомые.

– Мексика, – отвечала друзьям и знакомым невпопад задумчивая Гликерия. – Прекрасная далёкая Мексика... – и шла дальше.

И друзья перешёптывались со знакомыми:

– Чего это она? О Мексике говорит... Неспроста...

А Гликерия шла дальше. Она хотела встретить кого-нибудь совсем незнакомого. Кто ещё никогда-никогда не видел жалкий Гликерин хвостик.

И кто-то незнакомый встретился ей.

– Здравствуйте, как поживаете? – вежливо начал беседу кто-то незнакомый.

– Здравствуйте, прекрасно, – ответила Гликерия.

Тут ей пришла в голову блестящая мысль. И Гликерия добавила как бы невзначай.

– Позвольте представиться: Гликерия. Мексиканский тушкан.

– Очень приятно, – вежливо ответил кто-то незнакомый. – А меня зовут...

Но Гликерии было неинтересно слушать дальше.

Она шла и думала: «Вот теперь этот кто-то незнакомый расскажет всем: “Познакомился сегодня с прекрасным мексиканским тушканом Гликерией. У неё дивный пушистый хвостик“. А как же иначе? Ведь у всех мексиканских тушканов красивые хвосты. Значит, у меня тоже».

Гликерия помчалась домой и встала перед зеркалом. Хвост боязливо показался из-под юбки и робко мотнулся вправо. И влево.

«Боже мой, ну какая же я красивая, – подумала Гликерия. – Я мексиканский тушкан. И вовсе хвост у меня не голый. А просто покрыт чрезвычайно нежным мехом. Таким ценным... таким редким мехом, – говорила Гликерия, любуясь на негустые волоски, покрывающие розовую кожу хвоста. – За ним нужно просто ухаживать. Мазать его чем-нибудь мексиканским. Например, томатным соусом... И ещё надо заказать сто новых визитных карточек с надписью “Гликерия. Мексиканский тушкан“. В серебряной рамочке».

С этой приятной мыслью Гликерия отправилась спать. На душе у неё было хорошо.

И хвост в ту ночь уснул почти спокойно. Во-первых, Гликерия его полюбила. Во-вторых, она перестала прятать его под одеждой, где хвосту всегда было душно и тесно. В-третьих, соус – это не так уж и плохо. Лишь бы он был не очень острый.

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И МАЛЕНЬКИЕ ПУПЫРЫШКИ

Мышь Гликерия всегда ходила босиком. Ей нравилось, как трава щекочет задние лапы. И ещё ей нравилось ходить по гладкому асфальту после дождя. И тёплая мягкая пыль ей нравилась – лапа утопала в ней по щиколотку. Но особенно Гликерии нравилось, если по дороге попалась коричневая жидкая грязь. Потому что она приятно чавкает, когда в ней топчешься. И иногда даже получалось так, что из-под пальцев всплывал и густо лопался замечательный пузырь. И лапы, аккуратно обмазанные грязью, Гликерии нравились. Гликерия всегда представляла, что на ней фильдеперсовые чулочки шоколадного цвета. Что такое «фильдеперсовы», Гликерия не знала. Она прочитала это слово в старом журнале, и оно ей запомнилось.

Однажды в среду Гликерия собралась в гости к старой знакомой. Старая знакомая так долго жила на свете, что полагала неприличным бегать по гостям самой, как какая-нибудь молоденькая зверушка. Поэтому все приходили к ней в

гости и приносили подарки. А хозяйка угощала пришедших смородиновым чаем с маковым рулетом.

Гликерия надела своё самое любимое платье – ну, то самое, с сиреневыми цветочками на подоле и полосатыми рукавами – и отправилась в гости. Она шла босиком и рассеянно думала о том, что её маленькие лапки с аккуратными пальчиками очень мило выглядывают из-под сиреневых оборок.

В подарок старой знакомой на этот раз она несла моток белых ниток. Старая знакомая очень любила вязать салфетки и связала их уже целую тысячу. Поэтому новый моток ниток был всегда кстати.

Дорогу Гликерия знала наизусть и могла идти с закрытыми глазами. Сначала немного шёлковых клеверных листочков, потом направо по сыпучему горячему песку минуты три, потом по краешку тропинки под соснами, по сухим сосновым иголкам. Если ставить лапу аккуратно – никогда не уколешься.

– Здравствуй, Гликерия, – сказала старая знакомая и протянула лапу за подарком.

Гликерия положила в протянутую лапу белый клубок и сделала книксен.

– Обувь можешь не снимать, проходи прямо в туфлях, – продолжала старая знакомая.

А потом добавила назидательно:

– Ведь предлагать гостям тряпочки – дурной тон.

Старая знакомая знала о хороших манерах всё.

Гликерия услышала предложение не снимать обувь и немножко растерялась.

Она подумала, что в гостях, конечно же, надо стараться выполнять пожелания хозяев. Иначе получится невежливо. И теперь, с одной стороны, она поступает так, как ей велели. То есть не снимает обувь. С другой стороны, она не может, как ей было предложено, пройти прямо в туфлях. Ведь у Гликерии нет никаких туфель.

Гликерия смущённо затопталась у порога. И даже начала немножко приседать, чтобы скрыть под сиреневой оборкой босые лапки.

Но надо признать, что босым лапкам в гостях у старой знакомой было приятно. Потому что в прихожей был прохладный и гладкий паркет. А когда Гликерия всё же шагнула в гостиную, то лапки попали прямо на пушистый мягкий ковер.

– Ах, Гликерия, да ты никак босиком! – воскликнула за её спиной хозяйка.

И все гости повернулись к Гликерии.

– Как это мило! – сказала дама с аккуратно причёсанным на прямой пробор хвостом.

– Какая непосредственность! – прищурилась дама с лихо подкрашенными кисточками на острых ушках.

– Очаровательно! – склонила голову дама с напудренными серебряной пудрой усами.

Гликерия почесала правой задней лапкой левую.

И посмотрела на гостей.

Все без исключения дамы были на высоких каблуках.

Дамы, увидев босую Гликерию, очень обрадовались.

Ведь в гостях надо чем-то заниматься? Например, играть в «Кто сегодня не пришёл?», или считать серебряные вилки, или придумывать темы для светской беседы.

А теперь все обступили Гликерию и наперебой начали советовать ей, какие именно надо купить туфли. Непременно на высоком каблуке. Потому что ходить босой – неприлично!

Гликерия вздохнула, развернулась и пошла в обувной магазин.

«Если бы эти туфли начали говорить, – размышляла Гликерия, продвигаясь маленькими шажками вдоль полок, – я бы уж, наверное, обращалась к ним только на “Вы“. Но, полагаю, они вообще не стали бы со мной разговаривать».

Украдкой, в уголке Гликерия примерила пару поскромнее. Ноги выгнулись колесом, колени дрожали. Ходить Гликерия могла, но только цепляясь за мебель и

помогая себе хвостом. В глазах стоял туман. В тумане было не видно, где кончаются туфельные носы.

Сняла Гликерия туфли. Дальше пошла. Туман рассеялся.

– О, вот это как раз для меня. Нестерпимая красота!

Нашла Гликерия обувку. Верх мягкий, синий, с заклёпочками. Шнурки длинные-предлинные и большими бантиками завязаны. Носок круглый, белый. И подошва белая, ровная, с выбитым узором. Уголки, кружки и маленькие пупырышки.

Пупырышки Гликерию особо очаровали.

Купила Гликерия синие кеды.

Лапе удобно.

Идёт Гликерия домой по песчаной тропке. За ней по песку тянутся уголки, кружки и пупырышки.

Оборачивается Гликерия, любуется пупырышками.

А босиком можно и завтра походить.

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И ХОРОШИЕ СНЫ

Мышь Гликерия решила завести себе часы.

Вещь бесполезная, но красивая.

А Гликерия равнодушна к красоте. В верхнем ящике комода у Гликерии много таких бесполезных и красивых вещей. И у каждой вещи свой пакетик, коробочка или шкатулочка.

Все друзья и знакомые знают: чем выбрасывать ненужную вещь, лучше её Гликерии отнести. Гликерия обрадуется и в верхний ящик комода её положит. Там у неё строгий порядок. Осколки от ёлочных шаров синего цвета – в белой коробочке, обклеенной синими фантиками. А осколки красного цвета – разумеется, в

серебряном пакетике из-под чипсов. Персиковые косточки в коробочке от печенья. Пуговицы на леску собраны.

Ну и так далее.

Каждую среду Гликерия открывает комод и любуется. А иногда и во вторник.

Всё-всё в комодке есть: бархатные лоскутки, шёлковые шнурочки, бисер простой и бисер перламутровый, сломанные маникюрные ножницы, черепки фарфоровых чашек с цветочками, осколки зеркала, обёртки от горького шоколада, речные ракушки, заграничные монетки, кленовые вертолётки, три настоящих хрустальных пробки от духов, застёжка от замшевой сумочки, медная пружинка, ложечка для мармелада, пять обойных гвоздиков со звёздочками на шляпках, сушёный инжир, крошки слюды, арбузные семечки с тигровым рисунком, а осколки от ёлочных шаров, персиковые косточки и пуговицы вы уже видели.

Только вот часов нет.

– Мне нужны часы, – сказала Гликерия продавцу в магазине.

– Очень полезная вещь! – восхитился продавец. – Вот вам наши лучшие часы.

Гликерия задумалась. Если часы полезные, то ими надо как-то пользоваться.

А Гликерия не умеет ими пользоваться.

– Очень просто, – сказал продавец. – Повесите их на стену, на крепкий гвоздик и будете на них смотреть. Иногда.

«Странный продавец, – подумала Гликерия. – Вот, например, обёртки от шоколада. Я достаю их из папочки и смотрю на них. Больше они ни на что не годные. Они очень яркие и восхитительно бесполезные. Если на часы можно тоже только смотреть – значит, они пользы не приносят».

– Беру, – кивнула Гликерия.

Только уточнила, на какой гвоздик часы вешать – на простой или на обойный, – и побежала с часами домой.

Часы висят на стене. Гликерия на них любуется. Очень красиво они стучат своим длинным хвостом. И стрелки блестят.

А тут один знакомый позвонил и говорит:

– Я слышал, что ты часы приобрела?

– Да, самые лучшие, – скромно сказала Гликерия.

– Значит, хоть сегодня ты придёшь к нам в гости вовремя?

– Приду, – покладисто кивнула Гликерия. – Уже собираюсь.

– Через полчаса? – подозрительно усомнился знакомый.

– Через полчаса, – охотно согласилась Гликерия.

– А может, через пятнадцать минут?

– Через пятнадцать минут, – не стала спорить Гликерия. И села на часы любоваться.

«Красиво звучит – “пятнадцать минут“, – думала Гликерия. – Не забыть бы уточнить у знакомого, что это значит».

Вдруг что-то засопело! А потом как бумкнуло! И ещё раз! Несколько раз!

– Ай, замолчите немедленно, я боюсь! – закричала Гликерия.

Но часы её не послушались. И замолчали только когда сами захотели.

«Скоро ночь, – подумала, вылезая из-под стола, Гликерия. – Пожалуй, не стоит оставлять их в доме».

И вынесла часы во двор.

Всю ночь часы хрипели и бумкали. А Гликерия за ними в окно подглядывала, спрятавшись за занавеску.

Утром вернула их в магазин.

– Дикие эти часы, недрессированные. Нет ли у вас каких-нибудь маленьких, неопасных?

– Вот вам самые маленькие. Только они сломанные – всё время опаздывают, – сказал продавец и дал Гликерии лакированную деревянную коробочку.

В коробочке кто-то тихонько цокал языком.

– Я себе часы завела. Маленькие, совсем ручные, – хвасталась Гликерия друзьям и знакомым.

Часы и впрямь ручные. По ночам не шумят, не хрипят, Гликерию не будят.

На ночь Гликерия укладывает часы спать в верхний ящик комода. Как раз между ложечкой для мармелада и речными ракушками. И видят они все тихие хорошие сны.

А то, что часы опаздывают, – так это просто они именно сегодня никуда не торопятся.

Как Гликерия.

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И ХОЛОДНАЯ ОКРОШКА

Мышь Гликерия надела своё любимое платье – ну, то самое, с полосатыми рукавами и сиреневыми цветочками по подолу – и вышла из дому прогуляться.

Она погуляла сперва направо – до куста жимолости, потом ещё немного дальше – до зарослей папоротников, а потом почувствовала огромное желание остановиться и сказать: «Ффух!»

– Ффух!!! – сказала Гликерия. И добавила: – Какая жара!

Воздух стоял вокруг Гликерии плотным жарким коконом. И даже энергичные ффухания не отгоняли его от Гликериных разгорячённых щёк.

Гликерия сорвала лопух и сделала из него опахало. Но лопуховое опахало холодило только мордочку. И немножко – уши. А вот животу было по-прежнему жарко.

Причём, чтобы не обижать ни ту, ни другую щёку, Гликерии приходилось махать лопухом перед самым носом. И из-за этого она совсем не видела, куда идёт.

А что за прогулка, скажите на милость, если вы не видите окрестности, а видите вместо них болтающийся перед носом лопух?

Тогда Гликерия подумала: «Если я буду двигаться быстро-быстро, то получится так, словно на меня дует ветер.

Ведь когда скатываешься с горки или качаешься на карусели – ветер всегда дует в лицо, даже в тихую погоду».

Гликерия бросила лопух и побежала вперёд со всех лап.

Ветер ударил ей в лицо, но через минуту стало почему-то ещё жарче. Гликерия запыхалась и решила остановиться. Уши у неё были мокрые, и с носа капало.

И тогда Гликерия ещё немного подумала и решила: надо что-то изобрести, чтоб оно само её везло.

Зашла Гликерия к одному знакомому, и тот дал ей свой велосипед. Покататься.

– Знаешь, – говорит один знакомый, – я полагаю, тебе это как раз подойдёт.

Едет Гликерия на велосипеде. Нос у Гликерии белый от страха. То правая нога высоко от земли, то левая. Боязно. Педали чавкают, колёса жужжат. Хвост норовит в спицах запутаться.

Всё равно жарко. Какая уж тут прохлада, когда того и гляди вывернется велосипед из-под Гликерии. Да и по сторонам смотреть некогда. Слева крапива – справа канава. Рулит Гликерия, старается.

И тут в один миг кончилась прогулка. Велосипед клацнул и схватил Гликерию за подол. И сжевал её сиреневые цветочки и оборочки.

– Ай! – закричала Гликерия и полетела с велосипеда.

Лететь было недалеко.

А велосипед тут же сверху на Гликерию упал и стукнул её везде.

– Спасибо, – вежливо поблагодарила одного знакомого Гликерия.

Велосипед вернула.

И пошла оборочки стирать и на место пришивать. И прикладывать пяточок к шишке на лбу.

А тут, пока оборочки сохли, один знакомый сам к Гликерии в гости пришёл. Она его холодной окрошкой накормила, а он ей и говорит:

– Я ошибся. Велосипед – это не для мышей.

И подарил ей самокат.

Вот повезло Гликерии!

Колёсики маленькие, тихие, совсем не страшные. Никто не клацает у колен. И земля совсем близко – вот колёсики, вот подножка, вот Гликерины задние лапки. Оборка над травой развевается.

Катится Гликерия, левой лапой от земли отталкивается. Ветерок Гликерию обдувает. Любуется Гликерия окрестностями.

На руль привязала Гликерия воздушный шарик – для красоты.

«Холодная окрошка – хорошая штука. От неё в голове появляются очень правильные идеи», – думает Гликерия.

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И ЗЕЛЁНАЯ ШКАТУЛКА

Мышь Гликерия однажды в среду сказала сама себе:

– Соседа справа зовут Ромуальд. Соседку слева зовут фузия. Вот им повезло.

А я – Гликерия. Какая гадость.

«Интересно, – вздохнула Гликерия, – какая оса укусила родителей, когда они выбирали мне имя?»

Сняла Гликерия трубку и позвонила родителям.

И вежливо спросила их про осу.

– Фу, какая ты грубая, Гликерия, – обиделись родители. У пустились по волнам своей памяти.

– Ты была чудесная мышка, тогда ещё милая и вежливая. Потому что в ту пору ты только-только родилась и не умела разговаривать. И мы подумали – как мило звучит: мыша Луша.

«Я была просто обречена на дефекты речи, – подумала Гликерия. – Шепелявая мышь с дурацким именем».

Нет, с таким безобразием мирится нельзя.

Мышь – существо прекрасное. Имя ей нельзя подбирать абы как. Мыши – они похожи на нежные цветы. И имя Гликерия себе найдет такое – роскошное и изящное.

Роза... Астра... Сенфолия остролистная.

Легла Гликерия спать. Думает: «Пусть мне новое имя во сне приснится».

Оно тут же и приснилось.

Вскочила Гликерия и бегом к зеркалу. Смотрит – да, точно, так и есть! Оно!

– Я – Олеандра! И спереди Олеандра, и сбоку. – И с затылка на себя посмотрела через круглое ручное зеркальце: – Олеандра да и только.

Блестящее имя!

Мышь Олеандра наметила в связи с новым именем первоочередные дела.

Во-первых, надо позвонить всем друзьям и знакомым и объяснить им, что в телефонных книжках она теперь пишется на букву «О».

А то позвонят они Гликерии, а никакой Гликерии тут и нет. Так и растеряются друзья. А друзей терять обидно.

Во-вторых, надо срочно придумать от этого имени сокращение. Чтоб никакой больше мыши Луши. Мышь Леа. Восхитительно!

Друзья и знакомые очень удивились, но Олеандру записаться на «О» согласились. Пока всех обзвонила – тут и вечер наступил.

Пошла тогда мышь Олеандра в спальню и достала зелёную шкатулку, где хранились рассыпанные бусы. Бусы пока пересыпала в блюдце, где раньше лежали колечки. Колечки сложила в пакетик, где до того хранились иностранные монетки. Монетки сунула в деревянную коробочку, где лежали поломанные ручные часы. В коробочке было ещё много места – как раз монетки поместились.

Потом она на всякий случай вымыла лапы.

Новое имя мышь Олеан... мышь Гликерия аккуратненько сняла, протёрла мягкой тряпочкой и в зелёную шкатулку положила. Пусть лежит. В следующую

среду она его достанет и снова поносит немножко. Красивое имя. Нарядное. Не каждый же день носить. А то потускнеет, поцарапается.

«Впрочем, – подумала мышь Гликерия, – зелёная шкатулка не такая уж и маленькая. Вполне ещё парочка имён свободно влезет».

Надевать их можно будет во вторник и в четверг.

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И СЕРЕБРЯНЫЙ КАРАНДАШ

Мышь Гликерия в пятницу утром проснулась и подумала: «Какая-то я нетворческая мышь».

У всех кругом разные таланты. То романсы поют под гитару, то крестиком вышивают, то фуксии разводят. А одна знакомая даже выпиливает лобзиком силуэты экзотических зверей.

И только у Гликерии не видно никаких творческих способностей.

Нет, она, к примеру, петь тоже может. Громко поёт Гликерия, красиво, ей самой нравится. Кто слышал – говорят: ничего себе. И спрашивают: что это такое ты пела, Гликерия? А когда Гликерия отвечает, то все удивляются: надо же, никогда бы не подумали! Разве что стихи знакомые...

- А может, мне стихи сочинять? – воодушевилась Гликерия.

Отложила Гликерия завтрак (гренки, намазанные вареньем, и топлёное молоко) и пошла погулять, чтобы обдумать мысль.

Попалась навстречу одна знакомая.

- Что-то, Гликерия, - говорит знакомая, - какое-то у тебя выражение глаз сегодня необычное: не то голодное, не то поэтическое.

«Вот он, указующий перст судьбы, - подумала Гликерия. – Всё одно к одному: стихи – это, вне всякого сомнения, моя стезя».

Однако поэзия – дело серьёзное. Надо сперва подготовиться.

Купила Гликерия блокнот в красном шёлковом переплёте и серебряный карандаш с белым ластиком на конце. И в библиотеку отправилась.

Библиотека была совсем недалеко, в конце липовой аллеи в углу парка.

– Я, – говорит библиотекарю Гликерия, – стихи хочу писать, и мне про это надо теоретически подковаться.

– Подкованная мышь – это великолепно, – степенно согласился библиотекарь. – Хотя в стихах главное – это настроение. Я вам сейчас поэтический словарь принесу.

И, шаркая тапочками, ушёл куда-то вдаль, растворившись в сизом сумраке меж стеллажами.

Гликерия долго ждала. Заскучала. Решила пока почитать любую книгу, до которой дотянется.

Взяла наугад.

Открыла.

Аккурат на букву «М» читает: «Мыши – великолепный пищевой продукт, как в сыром, так и в обработанном виде. Особенно хорош хво...»

В глазах Гликерии помутилось от ужаса, сизый библиотечный сумрак опустился на неё душным облаком. А дальше она и не помнит ничего.

– Что ж вы так неаккуратно с книгами обращаетесь? – брызгает на неё водой из цветочной вазы невесть откуда взявшийся библиотекарь. – На этой полке вовсе не для вас литература стоит. Это вам для кошек справочник попался. О вкусной и здоровой пище.

И, чтобы Гликерию окончательно успокоить, показал ей другую книгу:

– Вот, гляньте, в «Мышиной энциклопедии обо всём» вовсе даже написано, что мыши – существа нежные, поэтические...

Гликерия свежую шишку на затылке лапой потёрла и отвечает:

– Я и сама знаю, что мы поэтические. Я как раз насчёт поэзии сюда и пришла.

Сунула мышь Гликерия том литературной энциклопедии под мышку.

И домой поспешила.

Сидит Гликерия с книгой на крыльце, топлёное молоко пьёт (оно остыло, конечно, но Гликерия его заново погрела).

«Сначала прочитаю все чёрные крупные слова слева, решила она, – а мелкие подробности про них буду потом читать...

Амфибрахий, например... Красиво звучит. На что это похоже?» – думает Гликерия.

Это такая старая фланелевая тряпочка, которой она вытирает пыль с пианино. Серенькая, мягкая...

«Анапест... Анапест – похож на цветок. Листья у него длинные, как у осоки, острые такие... Когда стебель ломаешь, то раздаётся сочный хруст.

Анжамбеман... Кажется, у соседа из дома на углу была такая фамилия. Жаль, он уехал давно и далеко. И писем никому не пишет...

Белый стих...»

Отложила тут Гликерия словарь, задумалась. Понравилось ей это: белый стих.

Интересно, белый стих – он какой? Совсем белый, как свежий снег под ярким солнцем, или палевый, как топлённое молоко?

«Это мне как раз подходит, – решила Гликерия. Дальше и подковываться не стоит, только время терять».

Достала Гликерия новый блокнот в тёмно-красном шёлковом переплёте. И принялась творить.

К вечеру у Гликерии набрался полный блокнот белых стихов.

Села Гликерия на закат любоваться, открыла восьмую страницу в блокноте. Эта восьмая белая-белая страница была как раз про солнце, которое катится за дальний лес. Так Гликерия решила для себя. А девятая белая страница была про то, как в тёплый летний вечер в саду стрекочут сверчки.

– И правда, главное в стихах – это настроение, – вздохнула Гликерия, любясь закатом. Настроение у неё было хорошее и очень поэтическое.

Вот только серебряный карандашик с белым ластиком на конце пока не пригодился. Но это ничего, может быть, завтра с утра Гликерия откроет в себе рисовательный талант.

А перед сном Гликерия ещё раз в литературный словарь заглянула, так, от нечего делать. Оказывается, белый стих ещё верлибр называется. Но это слово Гликерии не понравилось. Как-то оно не по-мышьиному звучит. Пусть его в кошачьей энциклопедии употребляют.

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И ЧИСТЫЙ ХОЛОДИЛЬНИК

Мышь Гликерия решила прибраться внутри холодильника. Ей очень нравится складывать все продукты в большую корзину, а потом насыпать на маленькую тряпочку белой тонкой и нежной соды и протирать гладкие прохладные стенки.

В чистом холодильнике бывает так хорошо, что Гликерия иной раз всерьёз подумывает: не поставить ли на нижнюю полку плетёное кресло-качалку с тремя шёлковыми подушками – бордовой, тёмно-зеленой и лиловой и не проводить ли там иногда время в жаркий летний полдень? В холодильнике всегда светло – Гликерия проверяла это, подкрадываясь к нему и неожиданно открывая дверцу, но ни разу не застала холодильник врасплох. Можно достать с верхней полки что-то вкусенькое погрызть. А если прорезать в стенка холодильника окошко, повесить занавеску в синих незабудках, то получится совсем хорошо.

Корзина между тем наполняется вытасненным из холодильника съестным. Вот баночка черничного варенья, вот коробка с пирожными, вот четвертинка арбуза.

А вот это – выкинуть. «Отринуть это немедленно», – говорит сама себе строго Гликерия.

«Это» похоже на маслянистый жёлтый камушек. Когда-то это был сыр.

Его принесли Гликерии не очень частые гости. Были бы частые – знали бы, что Гликерия сыр совсем не любит. Вот абсолютно.

Друзья и знакомые Гликерии уже перестали удивляться. Мышь, которая не любит сыр, – очень большая редкость, так что можно гордиться таким особенным знакомством.

Гликерия понесла бывший сыр к мусорному ведру.

В левой лапе.

И тут за спиной у Гликерии кто-то тихо и грустно сказал:

– Остановитесь, Гликерия! Не делайте этого!

Гликерия остановилась, разумеется. Головой покрутила: кто это её остановил?

– Это я, – сказал тот, кто остановил Гликерию. Он сидел на краю кухонного стола, свесив аккуратные ножки в белых чулках. – Позвольте представиться: Вениамин.

– Очень приятно, – кивнула Гликерия. – Я полагаю, что мне представляться не надо. Но извольте объясниться, отчего вы меня остановили? И вы вообще – кто? У меня на столе никто не сидел до вас.

– Я – Сырный Дух. Это я вас остановил.

Гликерия попятилась. Привидений она не любила.

– Нет, не пугайтесь! Я не опасный! У деревьев – дриады, у озёр – наяды, а у сыра – тоже есть духи. Как же сыру без духа? Про нас даже стихи пишут, не читали?

– Давайте лучше я вам чаю предложу, – нашлась Гликерия. Стихи она не читала.

Вениамин пил чай с вареньем и рассказывал:

– ... А некоторые из наших любят, чтоб был свежий воздух. Живут только в сыре «Маасдам» – там много места и во все стороны видно, что вокруг. А один мой товарищ, так он простой совсем. Любит в плавленые сырки селиться. Говорит, зато

там мягко и не сквозит нигде. А ещё есть такие... совсем нехорошие. Им неважно, какой сыр. Они любят любой сыр, если он в мышеловке.

Гликерия всегда полагала, что никаких мышеловок на свете не существует и мама пугала её просто так. Но уточнять не стала. А для поддержания беседы спросила:

– А вы лично какой сыр любите?

– Да я что... – смутился Вениамин, – я по-простому, без запросов. У вас мне было хорошо, сыр вы не ели, так что частые переезды мне не грозили... Только вот, конечно, кусок, который вы хотели выкинуть... Он уютный был, хороший. Старый уже, конечно, жёсткий, везде крошится всё, покосилось... но я привык...

Потом он покраснел и прибавил, застенчиво ковыряя ложечкой скатерть:

– Знаете, вообще-то, если честно, я бы в сыре «Дор Блю» хотел поселиться. Там, конечно, плесень, это не все любят... Но она такая красивая, эта плесень, – голубая... Конечно, я понимаю, вы-то сыр вообще не употребляете...

Гликерия хотела было уточнить, не расплзётся ли плесень по всему холодильнику в нутру. И ещё – как часто придётся менять сыр на новый. А ещё – как отнесётся Вениамин, если она всё же попробует поесть сыру. И ещё – обрадуется ли он, если Гликерии сыр понравится, или огорчится.

Но, глядя на раскрасневшееся от горячего чая с вареньем лицо Сырного Духа, она решила, что всё это вполне можно выяснить и потом, по ходу дела.

«Решено, – подумала Гликерия. – Завтра же куплю Вениамину кусочек сыра с плесенью. А чтоб плесень не расплзлась, куплю сырницу. С крышкой. Да. Низ серебряный, а крышка стеклянная, а наверху шишечка гранёная, а от шишечки лучики радужные по всему холодильнику. А он пока что в старом куске переночует».

Вечером, когда Вениамин уже уснул на верхней полке чисто вымытого холодильника, Гликерия вытирала посуду.

И думала: а вдруг духи бывают не только сырные?

Может быть, удастся завтра выманить Духа Черничного Варенья?

МЫШЬ ГЛИКЕРИЯ И ЧЕРНИЧНЫЙ ЧАЙ

Мышь Гликерия совсем не любила болеть. Что хорошего, когда болеешь? Сидишь себе на постели, свесив лапки, хвост потеет, за ушами жарко.

Приходят тебя навестить друзья и знакомые, и все задают вопросы.

– Ну что, заболела? – сочувственно качают головой друзья и знакомые.

– Заболела, – подтверждает Гликерия.

– А где ж это тебя так просквозило? – любознательно интересуются друзья и знакомые.

– Да кто ж его знает, – туманно отвечает Гликерия.

– Ты бы, Гликерия, босиком меньше ходила, – проявляют суровую заботу друзья и знакомые.

Тут Гликерии становится скучно разговаривать, и она поворачивается носом в потолок. Друзья и знакомые понимают, что обижаться на невежливую Гликерию не стоит, потому что больная Гликерия за себя не отвечает.

И уходят от Гликерии, выстроившись гуськом. Закрывается за ними дверь, и Гликерия снова одна.

Неинтересно болеть.

И никогда бы Гликерия не взялась за такое скучное дело, если бы не одна тайная Гликерина страсть.

Гликерия ужасно любила покупать лекарства.

Мимо аптеки, например, Гликерия никогда не могла просто так пройти. Таблетки такие красивые все – розовые, зелёные, белые, а ещё есть длинными колбочками – двухцветные. Зачерпнёшь прохладную горсть – они приятно проскальзывают сквозь пальцы. А ещё есть пластыри. Их можно везде приклеивать, где болит, а потом отклеивать. Правда, если к ним шерсть прилипает, то болеть начинает, как раз когда пластырь снимать примешься, поэтому Гликерия клеит пластырь на ладошки и пятки. А ещё есть большие белые таблетки – их можно кидать в воду и потом сидеть, любоваться бурлящими пузырьками. А ещё есть

сладкие сиропы, и к ним непременно приложена маленькая цветная ложечка. С фиолетовыми полосками на ручке, или с красным цветочком, или вся-вся жёлтая, или ещё какая-нибудь. У Гликерии таких ложечек скопилось уже много, штук пятнадцать или двадцать шесть. А может, и сорок девять. Ложечки Гликерия особенно ценила.

В аптеке Гликерию знали. И уже слегка сердились на неё.

– Нельзя так много лекарств покупать, Гликерия, – говорили ей в аптеке. – Таблетки и пилюли продаём только тому, кто болеет. А у тебя что? Ничего? Вот тебе сироп из шиповника, вот к нему новая пластмассовая ложечка, и иди-ка отсюда, радуйся, что здорова.

Конечно, хорошо, что в коллекции появилась ещё одна ложечка, шестнадцатая, двадцать седьмая или пятидесятая. Но одна ложечка, даже если она, к примеру, вся лиловая в фиолетовую крапинку, сердце надолго не согреет. Вечером полюбуется Гликерия на ложечку, а утром думает: «Вот бы ещё одну купить. Вдруг следующая окажется голубая с синими загогулинками».

Зато как только заболеешь, так в аптеке сразу продают тебе кучу всего.

А в эту среду пошла Гликерия прогуляться в черничнике. Ягод поесть, а заодно и листочков черничных набрать, чай с ними получается хороший.

Погуляла Гликерия, пришла домой. Глянула на свои лапы – а они все в синих пятнах. И пятки синие, и ладошки синие, и язык – Гликерия специально к зеркалу сбегала проверить – тоже синий-пресиний. И кончик хвоста, который всю жизнь был розовый, – тоже какой-то стал синеватый.

Гликерия обрадовалась и бегом в аптеку.

– Продайте, – говорит, – мне побольше всяких таблеток и, главное, сиропов. Расхворалась я, совсем плоха.

– Чем же это ты заболела, Гликерия? – говорят в аптеке, на всякий случай придвинув поближе большую коробку с витаминными сиропами.

– Напала на меня ужасно серьёзная болезнь, – скорбно отвечает Гликерия. – Посинявка у меня началась.

– Что-о-о??? – удивились в аптеке.

– Посинявка, говорю же вам, – объясняет Гликерия.

И, чтобы ей совсем поверили, синие ладошки на аптечный прилавок положила и рот во всю ширину раскрыла, высунув язык.

Стр-р-р-ашная посинявка!

В аптеке как Гликерину посинявку увидели, так и обомлели.

И от неожиданности нечаянно всю коробку с сиропами на пол уронили.

Пузырьки бзынькнули, хряпнули, сироп растёкся из-под прилавка большой, густой и липкой лужей.

Гликерия в луже потопталась, задними лапами почвакала и говорит:

– Я думаю, при посинявке очень вредно, когда задние лапы в сиропе. Пойду мыться, а к вам попозже ещё загляну.

Сидит Гликерия у себя на крылечке, чай с черничными листочками пьёт, задние лапы в тазик с тёплой водой опустила.

А тут приносят ей посылку из аптеки. На посылке написано, что остались от разбитых пузырьков не только большая лужа сиропа и битые склянки, а ещё и куча разных пластмассовых ложечек.

Ложечки совсем не пострадали и никому теперь не нужны. Может, Гликерии пригодятся?

Гликерия стакан с чаем отставила, посылку открыла, а там и правда ложечки, в сиропе измазанные, насыпаны – до краёв.

Гликерия их до ночи мыла и по цветам раскладывала. И радовалась.

«Теперь, – думала Гликерия, – можно долго-долго не болеть. Пока не пройдёт счастье от целого ящика ложечек».

А черничный чай можно и утром допить.

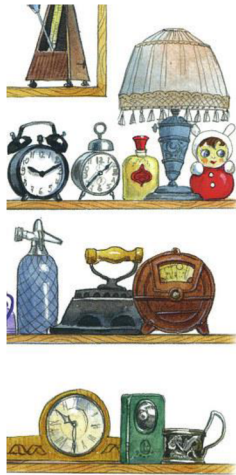
ПРІЛОГА Ч. 2: ОБАЛКА А ІЛУСТРАЦЕ З КНІХУ



Obrázek 1: obálka knihy



Obrázek 2



Только вот часов нет.
 — Мне нужны часы, — сказала Гликерия продавцу в магазине.
 — Очень полезная вещь! — возхитился продавец. — Вот вам наши лучшие часы.
 Гликерия задумалась. Если часы полезные, то ими надо как-то пользоваться.
 А Гликерия не умеет ими пользоваться.
 — Очень просто, — сказал продавец. — Повесите их на стену, на крепкий гвоздик и будете на них смотреть. Иногда.

«Странный продавец, — подумала Гликерия. — Вот, например, обертки от шоколада. Я достаю их из папочки и смотрю на них. Больше они ни на что не годные. Они очень яркие и восхитительно бесполезные. Если на часы можно тоже только смотреть — значит, они пользы не приносят».
 — Беру, — кивнула Гликерия.

Только уточнила, на какой гвоздик часы вешать — на простой или на обойный, — и побежала с часами домой.

Часы висят на стене. Гликерия на них любуется. Очень красиво они стучат своим длинным хвостом. И стрелки блестят.



Obrázek 3



Obrázek 4



Obrázek 5



Obrázek 6

Вениамин пил чай с вареньем и рассказывал:
— ... А некоторые из наших любят, чтоб был свежий воздух. Живут только в сыре «Маасдам» — там много места и во все стороны видно, что вокруг. А один мой товарищ, так он простой совсем. Любит в плавильные сырки селиться. Говорит, зато там мягко и не сквозит нигде. А ещё есть такие... совсем нехорошие. Им неважно, какой сыр. Они любят любой сыр, если он в мышеловке.
Гликерия всегда полагала, что никаких мышеловок на свете не существует и мама пугала её просто так. Но уточнить не стала. А для поддержания беседы спросила:
— А вы лично какой сыр любите?



Obrázek 7



Obrázek 8

PŘÍLOHA Č. 3: FOTOGRAFIE DINY SABITOVY



Fotografie Diny Sabitovy

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Ivana Brhlová

Název fakulty a katedry: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Překlad dětské literatury; *Dina Sabitova – Neobyčejné příběhy myši Glykerie*

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Martina Pálušová, Ph.D.

Počet znaků: 138 486

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 25 (+ 22 internetových)

Klíčová slova: umělecký překlad, překlad dětské literatury, zvířecí příběhy, pohádka, Dina Sabitova, komentář k překladu, ruská literatura

Charakteristika práce:

Tato bakalářská práce se zabývá překladem dětské literatury. Cílem práce bylo vytvořit adekvátní překlad vybraných pohádek z knihy ruské spisovatelky Diny Sabitovy – *Neobyčejné příběhy myši Glykerie*

Teoretická část je věnována dětské literatuře, její definici, členěním, žánru pohádky a specifikům dětské literatury a jejího překladu. Poslední dvě kapitoly představují spisovatelku Dinu Sabitovou a její knihu *Neobyčejné příběhy myši Glykerie*.

Praktická část obsahuje překlad vybraných pohádek z knihy a translatologický komentář k překladu.

ANNOTATION

Name and surname: Ivana Brhlová

Name of the faculty and the department: Department of the Slavonic studies, Faculty of Arts, Palacký University Olomouc

Title of thesis: Translaction of Children's literature; *Dina Sabitova – Extraordinary stories of the mouse Glykeria*

Supervisor: Mgr. Martina Pálušová, Ph.D.

Number of characters: 138 486

Number of attachments: 3

Number of titles of used literature: 25 (+ 22 Internet)

Key words: literary translaction, translating of children's literature, animal stories, fairy tale, Dina Sabitova, commentary on the translaction

Characteristics of the diploma thesis:

This bachelor thesis deals with the translation of children's literature. The aim of the thesis was to create adequate translation of selected tales from the children's book *Extraordinary stories of the mouse Glykerie* written by a Russian writer Dina Sabitova.

The theoretical part is devoted to children's literature, its definition, classification, fairy tale genre and the specifics of children's literature and its translation. The last two chapters focus on the writer Dina Sabitova and her book *Extraordinary stories of the mouse Glykerie*.

The practical part contains a translation of selected tales from the book and a translational commentary.